

Den svarta änkan

Den svarta änkan

dramatisering av Anne Brontës "*The Tenant of Wildfell Hall*"

av Christian Lanciai (2013)

Personerna:

Rose Markham
Gilbert Markham
deras mor
kyrkoherde Millward
Eliza Millward
Lawrence
Helen Graham
Jane Wilson
Arthur Huntingdon
Annabella Wilmot
Farbror Wilmot
Grimsby
Hattersley
Lord Lowborough
Rachel
Walter Hargrave
Millicent Hargrave, hans hustru
Arthur Huntingdon junior
en läkare

Scenen är 1820-talets England.

Akt I scen 1.

Rose Välkommen hem, käre bror! Hur känns det att ha blivit godsägare?
Markham Ärligt talat känns det som att jag kommit hem. Det skall bli skönt att äntligen bli stadgad.
Rose Alla talar om dig och förväntar sig mycket av ett äntligt tillskott till vårt lilla samhälle.
Markham Är det många nya här som jag inte känner?
Rose Jag har faktiskt bjudit hit några stycken, så att du genast från början skulle få känna dig riktigt hemmastadd. Jag vet inte om du känner herr Lawrence, som väl är din närmaste kollega.
Markham Han med det gamla slottet Wildfell Hall?
Rose Han bor inte där längre. Han har skaffat åt sig ett mera lämpligt residens närmare sina ägor och med bättre faciliteter.
Markham Ändå tyckte jag mig se att någon hade varit på Wildfell Hall, trots att det såg alldeles förfallet ut.
Rose Det var det också. Han har hyrt ut det. Hans hyresgäst är en ung änka med en liten sjuårig son. Hon gör åtminstone något åt trädgården.
Markham Är det ingen vi känner?
Rose Hon heter Helen Graham. Ingen vet något om henne, varför alla spekulerar om hennes öde. Hon går alltid i svart och verkar mycket reserverad. Hon går inte ens i kyrkan.
Markham Vad tycker kyrkoherden om det?
Rose Jag antar att han kommer att påpeka det för henne genom en artighetsvisit. Sedan får vi säkert se mer av henne.
Markham Tänker han tvinga henne att gå i kyrkan även om hon kanske inte vill?
Rose Det tror jag inte, men kyrkan är ju ändå byns bästa samlingsplats. Bara där kan alla träffa varandra. En som inte går i kyrkan riskerar att bli helt utanför.
Markham Men det är kanske det hon vill. *(Det ringer.)*
Rose Det måste vara Eliza Millward. Hon kommer bara för att skvallra, då hon vet allt om alla. Jag varnar dig. Hon är giftaslysten. *(går och öppnar)*
modern Mera te, Gilbert?
Markham Det är väl bäst att jag bröstar mig inför eventuella celebra besök från trakten. Men mor kan vara lugn. Jag är själv inte det minsta giftaslysten.
modern Med sådant skall man aldrig ha bråttom. Låt det mogna i lugn och ro. Kommer det, så kommer det naturligt.
(Rose kommer in med kyrkoherden och Eliza, hans dotter.)
Eliza (rusar genast på Markham) Så roligt att se dig igen, Gilbert! Det är ju flera år sen! Tänk att du kom tillbaka!
Markham Jag hade inget val. Vår far ville att jag skulle överta godset.
Millward Det gläder mig att ni åtagit er det ansvaret. Ni kommer att växa med uppgiften.
Markham Det tror jag alldeles säkert.
modern Litet te, kyrkoherden?
Millward Gärna det.
Eliza (till Rose) Kan du tänka dig, att Jane Wilson har försökt göra fru Grahams bekantskap men inte lyckats få ett ord ur henne!
Rose Är hon avvisande?
Eliza Inte alls, bara stängd som en mussla. Hon måste bära på en mycket hemlighetsfull sorg. Far har lovat gå dit och tala med henne.

Millward Hon har redan bott här hos oss en avsevärd tid, och en så ung och vacker änka borde man ju ta sig an, så att hon någon gång kommer över sin sorg. Jag tänkte försiktigt försöka locka henne till kyrkan, så att hon åtminstone får se oss. Än så länge har knappast någon här sett henne.

Rose Utom herr Lawrence.

Millward Av förståeliga skäl. (*Det ringar.*)

Rose Det måste vara han. (*går och öppnar*)

Markham Senast jag såg honom var han lika odräglig som jag, men det är ju länge sedan.

Millward Även han har vuxit med sin uppgift som godsägare.
(*Rose kommer in med honom.*)

Rose Gilbert, möt din kollega.

Markham (*reser sig och hälsar på Lawrence*) Jag känner knappt igen dig.

Lawrence Det är ömsesidigt. Så du har äntligen kommit hem igen. Gratulerar.

Markham Det är för familjens skull, och de har genast satt mig på det hala med att bjuda hit hela byn bara för att visa upp mig.

Lawrence Det är inte så farligt som det verkar. Allt skvaller är oskyldigt, ty ingen menar något ont bara med att prata. De enda farliga intrigerna är de som slutar med äktenskap.

Markham Jag håller med dig. Du är alltså ännu unkarl.

Lawrence I högsta grad, och jag har ingen som ens lockar mig.

Eliza Därför försöker desto flera.

Lawrence De ofredar mig inte.

Markham Men vad är det för en hyresgäst du har fått? Alla talar om henne fast ingen vet något om henne eller kanske just därför.

Lawrence Hon sökte en tillflykt från sitt förflutna, och jag kunde erbjuda en sådan. Tack vare det förfaller inte vårt gamla familjeresidens alldeles till oigenkännlighet.

Eliza Alla är så nyfikna på henne. Vad vet du om henne?

Lawrence Ingenting.

Eliza Om du inte visste något om henne var det en risk du tog, eller var det barmhärtighet?

Millward Om hon begärt en fristad har ingen någon rätt att inkräkta på den. Jag skall avlägga ett kristligt artighetsbesök i ett försök att få henne till kyrkan. Om jag lyckas med det tror jag vi kan få in henne i vår gemenskap.

Rose Lycka till, kyrkoherden.

modern Kyrkoherden lyckas alltid.
(*De dricker te. Lawrence är den första som tackar för sig och går.*)

Scen 2. Helens ateljé.

Lawrence Är du säker på att du har det bra här?

Helen Jag kunde inte få det bättre.

Lawrence Men det är slitet och nedgången, det drar överallt, och det här är egentligen det enda rum som kan hålla värmen.

Helen Därför har jag inrättat min studio här.

Lawrence Det gläder mig att du kan få några tavlor sålda.

Helen Jag önskar jag kunde bli självförsörjande på min konst.

Lawrence En vacker dag.

Helen (har kastat en blick ut genom fönstret) Nu kommer han igen, den där nyfikne unge mannen!

Lawrence Skall jag köra bort honom?

Helen Det behövs inte. Han har sällskap av sin syster. Men det är bäst att du går.

Lawrence Jag försvinner genast. *(avlägsnar sig)*

Helen Måste mitt öde väcka en sådan epidemisk nyfikenhet överallt? Jag trodde jag kunde få leva i fred här, men även i grevskapets minsta by måste alla rikta sin uppmärksamhet mot den enda utbölingen.

(Det knackar. Hon går och öppnar.)

Markham Ursäkta att vi tränger oss på igen, Mrs Graham.

Rose Min brors promenader tycks alltid dra honom hitåt.

Helen Det gör ingenting. Jag får nästan aldrig besök ändå, men ni får ursäkta röran.

Markham (ser sig förbluffad omkring) Jag visste inte att ni målade.

Helen Det här är det enda rummet som håller värmen. Ni får hålla till godo. Jag kan omöjligt ta emot gäster i något annat rum just nu på grund av råheten.

Markham Jag är imponerad.

Rose Vi saknade er på vår bjudning i lördags. Ni var den enda som inte kom.

Helen Jag vet. Jag beklagar min oartighet, men jag tycker inte om bjudningar.

Markham Varför inte det?

Helen De är så krystade. Alla döljer sig bakom struntprat. Endast ytlighet är tillåten. Och man ser igenom dem alla och blir beklämd över hur de förställer sig.

Markham Ni är alltså för djup för vanliga människor.

Helen Säg inte det. Jag vill bara inte delta i göra-sig-till-tillställningar.

Rose Här i byn har ingen några hemligheter. Alla vet allt om alla.

Helen Alltså är det bara jag som har det, och då är det ännu större skäl att hålla sig borta, då jag inte vill skylta med mig själv.

Markham Detta måste göra alla desto mera nyfikna på er. Vill ni inte berätta?

Helen Aldrig i livet. Ursäkta mig. Jag måste ge min tjänarinna instruktioner för dagen. *(skyndar ut)*

Rose Du borde inte pressa henne.

Markham Hon måste ha mycket intressanta hemligheter.

Rose Ge dig till tåls. De kommer nog fram så småningom.

Markham Men vilka tavlor hon målar! Vem kunde tro det! En konstnär mitt ibland oss! Och hon är skicklig. *(studerar tavlorna)*

Rose Jag trodde hon bara hade det som hobby, men jag har hört att hon säljer också.

Markham Inte så konstigt. De här landskapen är helt i klass med Constable. Och här är några porträtt också. Har du sett pojken? *(tar fram ett barnporträtt)*

Rose Ja. Det är mycket porträtligt.

Markham (tar fram den ena tavlan efter den andra med stigande intresse) Och här är tydligen ett familjeporträtt. *(tar fram en tavla med pojken och en annan främmande man)*

Helen (råkar komma in just då) Lägg undan den där!

Markham Ursäkta mig, men är det händelsevis er tidigare man?

Helen Det har ni inte med att göra! *(rycker den från honom och ställer den i ett hörn med baksidan utåt)*

Rose (till Markham) Det är bäst att vi går. *(till Helen)* Ursäkta oss, men min bror är så impulsiv. Han menade inget ont.

Markham Tvärtom. Jag beundrar er konst. Försörjer ni er på den?

Helen Inte ännu, men jag hoppas komma därefter. Tack för besöket. Min son kommer strax in, och jag behöver ägna mig åt honom.

Rose Som det anstår en god mor. Kom, Gilbert. Ursäkta än en gång vår framfusighet.

Helen Det gör ingenting. Jag är van. Välkomna tillbaka en annan gång.

Markham Tack, det gör vi gärna. (*uppriktigt*) Jag ber uppriktigt om ursäkt om jag berörde något känsligt.

Helen Tack, Gilbert. Ni bara snubblade. Det är mänskligt. Adjö. (*Rose och Markham bjuder artigt farväl*)

Markham (utanför) Hon kallade mig Gilbert!

Helen (ler) Vilken spoling! Hoppas han bara inte blir mera närgången.
(*sätter sig vid sitt staffli*)

Scen 3. En bjudning.

Eliza Som vanligt är alla här utom den hemlighetsfulla fröken.

Jane Wilson Varför kallar du henne för fröken?

Eliza Ärligt talat tror jag aldrig hon har varit gift.

Jane Men hon bär ju änkesorg.

Eliza Gör hon? Jag tror hon gör det bara för att skydda sig mot frågvishet och intrång.

Jane Vad tror du egentligen?

Eliza Jag har hört egendomliga rykten om henne. Hennes så kallade man lär fortfarande leva och har ett helt annat namn. Det verkar som om hon hade rymt från honom.

Jane Det var det värsta!

Millward Sitt nu inte och skvallra om vad ni inte har den blekaste aning om, flickor.

Jane Vi bara spekulerar.

Eliza Här är äntligen Gilbert. Vad nytt, Gilbert? Har du träffat henne igen?

Markham Flera gånger. Jag har inte vunnit hennes förtroende men väl hennes sons. Hon tycks ha uppfostrat honom enligt säregna metoder. Bland annat har hon inpräntat hos honom en total aversion mot vin.

Millward Mot vin? Det kan inte vara hälsosamt.

Markham Precis min mening.

Eliza Men varför i all sin dar?

Markham Man frågar sig. Hon ger honom bara vin när han är sjuk som en medicin, som hon saltar för att det skall bli ännu äckligare.

Millward Vin är den bästa medicin som finns, och vanligen blir patienten så förtjust i det, om sjukdomen blir långvarig, att det kan leda till missbruk. Detta är särskilt vanligt hos äldre gentlemän när deras medicin avancerat från vin till whisky. De slutar sedan aldrig med att dricka whisky vid behov. Man brukar sockra medicin för att den lättare ska gå ner hos barn. Detta är första gången jag hör talas om motsatsen.

Rose Kanske hon har sina skäl.

Eliza Här är nu Lawrence. Lawrence, vi diskuterar som vanligt din hemlighetsfulla hyresgäst.

Lawrence Vad är det med henne?

Eliza Det är det vi inte vet, och ju mindre vi vet, desto mera frodas ryktena.

Lawrence Vad för rykten?

Eliza Berätta om tavlan, Gilbert.

Markham När jag var där med min syster fick vi se hennes ateljé. Jag blev mäktat imponerad. Jag fann där en tavla med hennes son och, som jag förmodar, hennes tidigare man. När jag såg den blev hon förfärligt upprörd och gömde tavlan.

Eliza Hur såg mannen ut?
Millward Eliza!
Markham En frisk ung man med trevligt utseende och något spjuveraktigt över sig med ett småleende som kunde betyda vad som helst.
Eliza Som vad då?
Markham Skälsmkhet, rackartyg, hemlig beräkning, löje, föraktfullt hån eller överlägsenhet, något i den stilen.
Eliza Var det hennes man, Lawrence?
Lawrence Jag vet inte. Jag har inte sett tavlan.
Eliza Men du om någon borde veta något om henne.
Lawrence Varför det?
Eliza Hon är ju din hyresgäst. Inte hyr du väl ut till någon utan att undersöka vem hon är?
Lawrence Hon hade tillräckliga rekommendationer.
Eliza Alltså vet du något.
Lawrence Jag känner hennes morbror.
Eliza Alltid något.
Lawrence Är du intresserad av henne, Gilbert?
Markham Hur så? Är du svartsjuk?
Lawrence (skrattar kort) Inte alls. Men jag trodde inte hon var din typ.
Markham Ingen är min typ. Därvid är vi lika.
Lawrence Tills vidare. Vem vet när någon av oss faller. Jag tror inte jag blir först i så fall.
Markham Inte jag heller. Ska vi slå vad?
Lawrence Topp!
Markham Den som först faller av oss får bjuda den andre på sitt bröllop.
Lawrence Blir det jag får du bli min marskalk dessutom.
Markham Topp! Och vice versa!
Millward Ni tycks ha kommit ifrån ämnet. Kanske bröllop är viktigare än svarta änkor.
Jane Vi vet inte ens om hon är änka.
Rose Vad skulle hon annars vara?
Eliza Vi vet bara att hon utger sig för att vara änka.
Millward Då har vi ingen rätt att förmoda att hon inte skulle vara det.
Lawrence Det enda jag vet säkert om henne är att hon har flyttat hit för att få vara i fred.
Jane I fred för vad?
Rose För grannars nyfikenhet.
Eliza Därför gör hon oss så nyfikna.
Jane Och är hon så spännande att spekulera om.
Millward Låt oss nu lämna henne i fred och övergå till gladare ämnen. Är det du som har bakat tårtan, Jane?
Markham Det är vår mor som har bidragit med sconesen.
Millward Traktens bästa scones, vår särskilda specialitet.
Rose Förse er! Receptet förblir hemligt.
Lawrence Attraktionen med hemligheter varar bara så länge de förblir hemliga.
Millward Huvudet på spiken, Lawrence!

(*De dricker te.*)

Akt II scen 1. Några klippor vid havet.

Helen (kommer först upp) Tack för att ni tog mig hit, Gilbert. Jag har alltid önskat komma hit då alla mina motiv där hemma för länge sedan uttömts.

Markham (kommer efter) Det var ett privilegium att få visa er vägen hit.

Helen Varför det?

Markham Jag beundrar er konst. Nu har jag lyckats bidra till dess utveckling genom att öppna dörrar för er för nya motiv.

Helen Jag är egentligen ingen riktig konstnär. Jag började måla på allvar som en sorts terapi för att undfly vardagen och dess tristess.

Markham Får jag fråga er en sak?

Helen Det beror på vad det är.

Markham Det är ingen fara. Jag undrar bara varför ni valt åt er ett så stort och ödsligt hus, där ni blott begagnar er av några få rum, medan större delen av kråknästet får stå öde och tomt och förbli ett spökhush.

Helen Jag tycker om stora ytor. De många tomma rummen kan jag använda som skräpkammare vid behov. När det regnar kan lille Arthur springa omkring där och leka när han inte kan gå ut. Och jag tycker om läget. Det är både nära till byn och har någon distans till den.

Markham Ni tycker om avskildhet. Tycker ni inte alls om sällskap?

Helen I begränsad utsträckning. Jag vill undvika fel sorts människor, och i större sällskap är de tyvärr oundvikliga. Ert koteri där i byn är alldeles tillräckligt, men jag vill helst inte vara i närheten när de alla är tillsammans.

Markham Varför det?

Helen Det har jag redan svarat på.

Markham Vem har skadat er så att ni inte tål människor?

Helen Betänk er, mr Markham. Nu går ni för långt.

Markham Ursäkta mig, men det enda liv som finns är tillsammans med andra. Ensamhet är inget liv.

Helen Jag är aldrig ensam. Jag har min son, och jag har naturen. De är mitt universum där jag kan trivas. En och annan kan få hälsa på i detta universum ibland, men ingen får göra någon åverkan på det.

Markham Det är det sista jag vill göra. Minns ni vårt senaste samtal?

Helen Om litteratur?

Markham Ni uttryckte en önskan om att någon gång få läsa Walter Scotts "Marmion". Jag råkar ha den med mig.

Helen Vad menar ni?

Markham Jag ber att få ha den äran att få förära er den som en blygsam present.

Helen Ni menar inte att ni skaffat den för min skull?

Markham Jo.

Helen Jag kan omöjligt ta emot den.

Markham Varför? Ni har ju inte läst den, och ni ville ha den.

Helen Jag kan bara ta emot den om jag får betala för den.

Markham Då är det ingen gåva längre utan bara en leverans. Jag hoppades ni skulle ta nådigt emot min vänskapliga gest.

Helen Jag kan inte stå i tacksamhetsskuld till er.

Markham Ni slipper.

Helen Och ni har inga andra avsikter med er gåva?

Markham Jag försäkrar er.

Helen Ni oroar mig.

Markham Det är inte meningen.
Helen Jag tar emot den, men inga fler gåvor, om jag får be.
Markham Er nådiga vänskap är det enda jag ber om.
Helen Ni har gjort mycket för min son. Han har omfattat er med hela sitt förtroende. För detta är jag mera tacksam än för er gåva.
Markham Vi har roligt tillsammans.
Helen Det är vad han behöver. (*vänder sig bort*) Han hade aldrig någon riktig far.
Markham (*behärskar sig*) Jag kan aldrig bli mer för honom än bara en kompis, men det kanske räcker.
Helen Det räcker mer än väl. Kom, det är dags att vi går tillbaka. Vi får inte ge mera näring åt byskvallret. (*Han hjälper henne upp. Ett ögonblick har han henne i sin famn men släpper henne genast.*)
Markham Jag bad Lawrence följa med oss, men han ville inte. Varför?
Helen Fråga honom.
Markham Har han något emot er?
Helen Nej. Han vill bara hålla distansen.
Markham En klok hyresvärd.
Helen Därför kan jag bo här – tills vidare.
Markham Vi skall alla beskydda er.
Helen Tack, men det behövs inte. Min son är den enda riddare jag behöver. (*De går sakta tillbaka.*)

Scen 2. Ännu en tejudning.

Eliza Jag tycker synd om Gilbert.
Jane Varför det?
Eliza Han låter sig blint föras bakom ljuset.
Jane Vad menar du?
Eliza (*lägre*) Jag börjar ana mer och mer av sanningen om den där så kallade änkan. Har du inte märkt att hennes son liknar Mr Lawrence?
Jane (*synar Lawrence, som är med i sällskapet*) Vad är det du säger?
Eliza Varför håller sig Mrs Graham så hemlighetsfull? Det kan bara finnas en anledning. Hon har en hel del att dölja. Hon är inte bara på flykt från sitt förflutna utan också från sig själv och sina synder.
Rose Jag hör vad ni säger, kära vänner. Hur jag än betraktar vår änkas son och herr Lawrence kan jag inte se någon likhet utom mellan honom och hans mor. Snarare finns där helt andra drag som inte tillhör någon av dem.
Jane Du spekulerar i blindo, Eliza, därför att du själv åtrår Gilbert och därför har blivit svartsjuk på hans kontakt med den svarta änkan.
Eliza Här är han nu. Glöm vad jag har sagt.
Jane Aldrig i livet, tills vi vet sanningen.
Millward Hur kommer det sig, Mr Lawrence, att ni och er hyresgäst aldrig förekommer på våra träffar tillsammans? När hon följer med på utflykter och överraskar oss med att verkligen våga komma fram på våra bjudningar uteblir ni, och när ni är här kommer aldrig hon. Det är väl aldrig något problem mellan er?
Lawrence Tvärtom. Jag respekterar henne lika mycket som hon respekterar mig.
Jane Eliza påstår att hennes son liknar er. Jag håller inte med henne.
Lawrence (*skrattar kort*) Det var det dummaste jag har hört.

Markham Ärligt talat, Lawrence, något är det mellan er. Vad har ni att dölja? Skäms ni för den kontakt ni har med henne eftersom ni inte vill låta den synas?

Lawrence Det finns ingenting att misstänka, Gilbert. Det försäkrar jag dig. Andra är oroliga över din uppvaktning av henne. Jag kan också försäkra dig att du har ingenting att hämta där.

Markham Vi är bara vänner. Jag beundrar hennes konst.

Lawrence Och du ger henne presenter.

Markham Bara en. Jag har fått lova att inte ge henne fler.

Lawrence Där ser du.

Markham Vad har du för hållhake på henne?

Lawrence Du är inne på fel spår. Om du är svartsjuk har du ingen grund för det. Jag är bara hennes hyresvärd.

Markham Men varför kom hon till dig när det finns hundratals bättre och billigare ruckel än ditt?

Lawrence Hennes moster rekommenderade mig.

Markham Är det så enkelt?

Lawrence Lämna henne i fred, Gilbert, för hennes och för din egen skull.

Markham Alltså svävar hon i någon sorts fara. Då kan jag aldrig lämna henne i fred för mitt beskydd.

Lawrence Alla här vill beskydda henne.

Markham Men mot vilken osynliga fara? Den kan bara du veta något om.

Lawrence Det räcker med att hon vet om den. Ingen annan vill veta om den.

Markham Du gör henne bara ännu mera hemlighetsfull.

Lawrence Var och en har vi våra egna problem. Låt du henne sköta sina, och sköt själv dina egna.

Markham Mitt enda problem är hon.

Lawrence Glöm det.

Rose Han menar, att hans enda problem är kärleken.

Lawrence Ännu större skäl att glömma det.

Markham Omöjligt. (*reser sig och går*)

Lawrence (till Rose) Är det så illa?

Rose Det blir bara värre. Han kan inte få henne ur tankarna.

Lawrence (allvarligt) Då är det allvarligt.

Rose Och det går inte över.

Lawrence Jag förstår. Jag måste låta henne veta det.

Rose Och om det är ömsesidigt? Kan det bli något?

Lawrence Omöjligt.

Jane (som tjuvlyssnat) Alltså lever hennes make ännu.

Lawrence (betraktar henne nästan chockartat) Vill ni jaga henne härifrån?

Eliza Tvärtom. Vi vill bara hjälpa henne, om det går.

Rose Vad hon än har varit med om känner vi alla deltagande med henne för hennes mörka sorgs skull och vill vi alla beskydda henne.

Lawrence Tack för det, Rose och Eliza. Jag tror inte heller att någon här vill henne illa, tack och lov. Men jag måste hålla henne informerad om vad ni säger om henne.

Jane (menande) Det är er plikt som hyresvärd.

Lawrence (sakligt och allvarligt) Det är det faktiskt.

Rose Jag tror téet är serverat.

Millward Till bords, mina damer och herrar! De frånvarande får skylla sig själva.

Jane (menande) Ju färre de frånvarande är, desto mera märks de.

Rose   Spekulera inte mera nu, Jane. Du bara drar oss andra med ut på alltför djupt vatten.

Eliza   Avgrundsdjup har alltid varit oemotståndligt lockande, och djupast är oceanen. Mrs Graham tar med sig Gilbert dit ibland.

Rose   Tyst nu, Eliza. Hon målar havet, inte djupet.

Eliza   Men hon om någon går på djupet.

Rose   Och där har vi ingenting att göra. Kom nu.

(De går till bords.)

Scen 3. Wildfell Hall.

Det knackar. Helen öppnar. Det är Markham.

Helen   Å, det är ni igen.

Markham (indikerar dukarna) Jag ser att ni gör framsteg.

Helen   Jag försöker. Stig in.

Markham   Ni får ursäkta min allt mera påträngande uppvaktning, men jag måste få tala med er.

Helen   Har det hänt något?

Markham   Ännu en gång lyste ni med er frånvaro på vår senaste bjudning, medan Lawrence var där.

Helen   Och?

Markham   Jag lider av att höra allt skvaller om er.

Helen   Det gör inte jag.

Markham   Är ni så van?

Helen   Jag vet att de inte vet vad de talar om.

Markham   Det är så uppenbart att det bara är lögner. De spekulerar i de vildaste fantasier som tydligen bara jag genast känner att måste vara lögner.

Helen   Bry er inte om dem. Ni borde inte bry er om dem.

Markham   Men de skadar *er!*

Helen   Jag kan inte bli mera skadad än jag redan är.

Markham   När får vi äntligen veta er hemlighet, som kan göra slut på alla skvallerpekulationer en gång för alla och skingra alla lögner?

Helen   Inte ännu.

Markham   När?

Helen   När tiden är mogen.

Markham   Hur kan ni vara så obekymrad om er egen ära?

Helen   Jag har ingen.

Markham   Kan det då ligga någon sanning i allt vad de säger?

Helen   Om ni visste sanningen om mig, Gilbert, skulle ni inte koma hit. Därför är det lika bra att ni går och aldrig kommer tillbaka.

Markham   Jag kan inte låta mig bli avvissad. Därtill håller jag för mycket av er.

Helen   Och min son håller mycket av er. Jag är tacksam för er vänskap och för er omsorg om oss, men jag ber er att låta det stanna därvid.

Markham   Jag tål vad som helst. Ingen sanning kan vara så fruktansvärd att min trohet till er inte därmed bara skulle förhöjas.

Helen   Ni är ädel.

Markham   Det är inte ni, om ni avvisar mig.

Helen Jag måste avvisa er, för er egen skull. Så som ryktesspridningen om min obetydliga person har utvecklats sig som en epidemi här kan jag snart inte bo här längre.

Markham Ni flyr alltså? Låt mig då åtminstone få försvara er!

Helen Kan ni verkligen utan betänkligheter ställa upp för någon som alla känner misstänksamhet och förakt mot och att likställa era intressen med hennes? Tänk efter! Det är en allvarlig sak.

Markham Utan vidare. Det skulle bli min stolthet. Och om detta är enda hindret mellan oss (*faller på knä och breder ut armarna med hatten i hand*) så är det inget hinder för att ni skulle få bli min.

Helen (bestört) Res er! Lika litet som ryktesspridarna vet ni vad ni talar om!

Markham (reser sig) Vad ytterligare kan stå mellan oss? Jag ser inga skuggor. Det förflutna är det förflutna och kan aldrig hinna i kapp er, om ni med mig tar sats för att gå in i framtiden. Med all respekt för er förkrossande djupa änkesorg så kan jag inte hjälpa eller dölja att jag älskar er obotligt av hela mitt hjärta.

Helen Det är mitt fel. Jag har låtit er hållas och inte åtgärdat er uppvaktning från början.

Markham Är ni då helt utan kärlek för mig?

Helen Det kan jag inte svara på.

Markham Alltså är mina känslor besvarade.

Helen Gå nu, Gilbert. Detta har gått alldeles för långt.

Markham Och kan aldrig mer gå tillbaka.

Helen Ni är för ärlig och för ung och för oerfaren. Ni beträder ett gungfly och ser er inte för. Jag måste be er gå tillbaka. Lämna mig, Gilbert, för bådas vår skull.

Markham Bara om ni lovar att det är tillfälligt.

Helen Jag lovar.

Markham Då kan jag lyda er. (*bockar artigt och kysser henne för första gången på handen. Hon drar den förskräckt tillbaka, som om hon fått en stöt.*)
Förlåt mig. (*går*)

Helen Detta är förfärligt. Vad skall jag göra? Jag kan ju inte bara förneka honom eller vad som hänt mellan oss. Men jag hör någon komma upp för stigen. Det måste vara Frederick. (*Hon rusar på den andra dörren och öppnar för honom.*) Frederick!

Lawrence (kommer in) Har det hänt något?

Helen Jag är rädd för det. Det som inte fick hända har hänt.

Lawrence Vad då?

Helen Jag kan inte bo kvar här längre, Frederick. Jag måste ge mig iväg.

Lawrence Berör dig skvallerryktena så illa?

Helen Jag trodde de skulle gå över, men de blir bara värre. Och jag vill inte dra in dig i dem.

Lawrence Jag är redan indragen. Jag borde ha varit försiktigare.

Helen Det har gått för långt för att vi skall kunna göra något åt saken mer. Enda lösningen är att jag flyttar.

Lawrence Men vart skall du ta vägen? Du var skyddad här. Du kan aldrig finna en mera idealisk fristad. Ingen kan nå dig här.

Helen Utom folks tankar och spekulationer, och det är bäst att jag ger mig av innan något händer.

Lawrence Vad kan hända?

Helen Du kan råka illa ut.

Lawrence Jag är inte rädd för något, men det är det minsta jag fruktar. (*omfamnar henne och tröstar henne*) Om du inte går säker här går du inte säker någonstans. Om

du flyttar måste jag flytta med dig. Jag kan inte acceptera att du går ett ovisst öde till mötes där ute. Här kan jag slå vakt om dig och skydda dig, och flera i byn vill det ännu hellre än jag. Det är bara ovissheten som gör dem nyfikna intill ofinhet.

Helen Och den ovissheten kan vi inte skingra så länge hotet kvarstår.

Lawrence Ja, det är en ond cirkel, som vi måste uthärda. Försök ge dig till tåls.

Helen Men inte för länge.

Lawrence Jag ska se vad jag kan göra. Kom. Låt oss ta en promenad.

(De går ut tillsammans. Han håller om henne, och hon lutar ömt sitt huvud mot hans axel.)

Markham (har dröjt sig kvar, har hört allt och ser dem nu tillsammans) Alltså är du ändå en förledare och bedragare, min käre granne och kollega! Vad har du henne som? Sexslav? Ditt svek går över alla gränser. Nej, detta är för mycket! *(ger sig förtviolad iväg)*

Scen 4.

Eliza Gilbert har inte varit sig själv på sistone.

Jane Nej, han har mulnat betänkligt och nästan helt upphört med sina besök hos den där människan.

Eliza Tur att han har sitt arbete och kan ägna sig åt skörden i stället.

Jane Kanske vi är orättvisa mot henne. Egentligen vet vi ju ingenting om henne.

Eliza Eller också har han fått veta sanningen om henne och fattat avsky för henne.

Jane Det tror jag inte. Det är något annat. *(Rose kommer in.)*

Eliza Hur mår din bror, Rose?

Rose Är det ironiskt menat?

Jane Inte alls. Vi är bara måna om honom.

Rose Han bara arbetar.

Eliza Tur att han har sitt arbete. Annars hade han surnat och torkat ut.

Rose Vad menar ni?

Jane Ingen har sett honom glad på länge.

Eliza Det började efter den där olyckan Mr Lawrence råkade ut för.

Jane Ligger han fortfarande till sängs?

Eliza Han håller sig kliniskt inomhus och tar inte emot besök men lär sitta uppe.

Jane Vilken tur att han inte bröt några ben!

Rose Vad talar ni om?

Jane Mr Lawrence råkade ut för en ridolycka. Hästen kastade av honom...

Rose Omöjligt!

Jane ... och han slog sig illa i huvudet. Det var blod överallt men lyckligtvis inga ben brutna, bara en lindrig hjärnskakning men en desto värre chock. En bonde fann honom halvt medvetslös och farligt nerkyld och tog hand om honom. Han har haft feber sedan dess men lyckligtvis ingen lunginflammation. Men det var nära ögat. Det märkliga är att hästen stod kvar tjudrad bredvid honom.

Rose Mr Lawrence är en alldeles för god ryttare för att kunna kastas ur sadeln.

Eliza Det är det alla menar. Vi tror att någon måste ha överfallit honom.

Rose Men vem och varför? Och varför hålla det hemligt? Ingen vet ju något om det utom ni, som alltid vet allt.

Eliza Han vill inte berätta om saken.

Jane Alltså blygs han för sin olycka.

Eliza Om det nu var en olycka.

Jane Här kommer din bror. Litet te, Gilbert?

Markham (kommer in direkt från arbetet, utschasad) Jag är inte hungrig.

Rose Vi talade just om Mr Lawrences olycka. Kände du till den, Gilbert?

Markham Vad då för olycka?

Rose Han lär ha kastats ur sadeln av sin häst och fann den tjudrad bredvid sig när han vaknade upp.

Markham Då har väl någon vänlig själ hjälpt honom.

Eliza Men inte längre än till hästen. Han lät den medvetlösa ligga kvar och bli nerkyld.

Rose Inte ens Mrs Graham känner till denna historia.

Markham Han vill väl inte oro sin hyresgäst. Hur mår han?

Eliza Han kvicknar till så småningom och blir långsamt bättre.

Markham Det gläder mig.

Rose Du borde hälsa på honom.

Markham Aldrig i livet. Det får min bror göra.

Jane Inte heller hälsar du på den mörka frun mera.

Markham Vad angår det er?

Eliza Ni ser. Han tål inte ens att hon nämns i hans närvaro längre. Han har fått upp ögonen för att hon inte längre kan nämnas bland rättfärdiga människor. Du borde inte ha nämnt henne, Jane. Det är inte trevligt för någon att höra hennes namn.

Markham (rasande) Nej, vet ni vad! *(slår näven hårt i bordet och försvinner)*

Rose Nu har ni gått för långt. Ut med er!

Eliza (bryter upp med Jane) Du skulle inte ha nämnt henne, Jane.

Jane Som om det inte var du som lade ut kroken!
(De körs ut. Rose stänger dörren bakom dem och suckar.)

Scen 5. Wildfell Hall.

Helen Vad förärar mig denna visit efter en så lång tystnad?

Markham Er son ville att jag skulle besöka er.

Helen Så ni kom motvilligt?

Markham I högsta grad, och egentligen bara för er sons skull, vars oskuld uppväger all skuld i världen.

Helen Ändå har han gått igenom det samma som jag och kanske tagit ännu större skada därav än jag. Det får framtiden utvisa. Därför är han så brådmogen.

Markham Jag beslöt att komma för att ge er en sista chans.

Helen Detta blir alltså vårt sista möte.

Markham Ja. Det förvånade mig i byn att höra att ni inte blivit informerad om er hyresvärds olycka.

Helen Inte heller har han hört av sig på länge.

Markham Och ni har ingen aning om varför?

Helen Jag har hört att han blev sängliggande i en svår förkylning.

Markham Han har alltså inte gett er några detaljer?

Helen Nej. Har er ömsesidiga frånvaro härifrån något samband?

Markham I högsta grad. Senast jag var här såg jag honom komma på besök omedelbart efter att jag lämnat er. Jag dröjde då kvar för att diskret spionera och kanske få veta något om er relation. Jag fick veta tillräckligt. Tyvärr, min fru, fick jag ovedersägliga belägg för att allt som pratats om er i byn har varit sant. Jag behöver knappast få veta mera om er. Min sista nyfikenhet gäller bara frågan om hur länge

ert förhållande har pågått, om det är han som håller er bunden eller tvärtom, och om ni fört fler aningslösa unga män bakom ljuset med fler män än honom.

Helen Nu förstår jag er totala omsvängning efter er hängivna kärleksförklaring senast. Det är delvis mitt eget fel, som inte tidigare tagit er i mitt förtroende, men jag måste be att få försäkra er att det var aldrig min mening att föra er bakom ljuset, även om detta blivit det beklagliga resultatet med ett avfallsberg av missförstånd som det måste bli min smärtsamma plikt att reda upp.

Markham Vad har jag missförstått?

Helen Allt. Men egentligen har ni bara gjort er skyldig till ett av de vanligaste av alla mänskliga svagheter och fel, nämligen att dra förhastade slutsatser.

Markham Om jag begått något fel ber jag er att korrigera mig.

Helen Låt det ordet stå fast för säkerhets skull, att det här är sista gången vi ses. (*tar fram en skrivbok*) Detta är min dagbok under hela mitt äktenskap. Läs den, och döm mig sedan.

Markham Ni har aldrig sagt ett ord om er man.

Helen Därför att han alltjämt lever. Ni finner allt ni behöver veta om honom på dessa blad.

Markham Min fru, jag skall värdsamt förvalta ert förtroende och ta del av er bikt med ett försök till så rättvis distans som möjligt. Det gläder mig att jag inte har funnit er försvarslös efter de komprometterande omständigheter jag senast såg er i. – Ni ler?

Helen Förlåt mig. Det var inte åt er. Ni kommer att förstå.

Markham Det hoppas jag verkligen.

Helen Gå nu. Och tack i alla fall för att ni gav mig en chans.

Markham Tacka er son, min fru. Endast hans oskuld tvingade mig tillbaka till er. (*går utan vidare*)

Helen Stackars oerfarne man! Han anar inte min sons bakgrund. Han anar ingenting.

Akt III scen 1. En bal i London.

Huntingdon Jag har gjort bort mig igen, Annabella.

Annabella Det är ingen nyhet. Det gör du ju alltid.

Huntingdon Inte när jag vinner.

Annabella När gjorde du det senast?

Huntingdon Det kommer jag inte ihåg.

Annabella Där ser du.

Huntingdon Jag borde finna åt mig en rik änka, som kan försörja mig för resten av livet.

Annabella De flesta är för gamla för dig.

Huntingdon Finns det inga unga?

Annabella Inte änkor. Bara arvtagerskor.

Huntingdon Det går lika bra, bara de inte är fula. Har du någon på lut?

Annabella Flera. Men de är kräsna och hårt hållna av sina fäder. De flesta lämnar avgörandet åt föräldrarna. Men jag vet en som bara har en moster som kan stå i vägen.

Huntingdon Känner jag henne?

Annabella Hon är här i kväll. Hon är hårt ansatt av sin mosters ålderstigna slöfockar till grinvargar. Om mostern får som hon vill blir hon gift med en sådan tråkmåns.

Huntingdon Ser du henne?

Annabella Hon sitter där borta.

Huntingdon (*spetsar ögonen*) En skönhet. Jag vet vem hon är. Min far kände hennes morbror.

Annabella Du gör en insats om du frälser henne från gubbig impotens.

Huntingdon Jag skall göra ett försök. (*går fram till Helen, som nu blir synlig, glittrande och ung i skinande vitt.*) Får jag lov?

Helen (*glatt överraskad*) Med vem har jag den äran?

Huntingdon Arthur Huntingdon, till er tjänst. Min far var god vän med er morbror.

Helen Javisst, jag känner igen namnet! Jag trodde jag skulle bli panelhöna hela kvällen. (*De valsar ut.*)

Wilmot (*till Annabella*) Vem har unge Arthur Huntingdon fångat den här gången?

Annabella Systerdottern till en av hans fars vänner.

Wilmot Hon är vacker. Är hon välbeställd?

Annabella Tillräckligt.

Wilmot Det är dags att Arthur kommer ifrån sitt rucklarliv. Samtidigt kommer vi att sakna honom om han blir gift.

Annabella Han behöver ett ankare. Annars bara driver han vind för våg.

Wilmot Tror du att ett ankare kan hålla fast honom?

Annabella Det är frågan.
(*Huntingdon och Helen kommer tillbaka och slår sig ner tämligen ankomna.*)

Huntingdon Jag hoppas jag inte gjorde er andfådd.

Helen Det var bara roligt.

Huntingdon Tänk att vi aldrig har träffats tidigare.

Helen Jag har nog hört talas om er, och ert rykte är inte det bästa.

Huntingdon Jag vet. Jag är känd för att slå runt. Men det gjorde också er morbror i sin ungdom.

Helen Det har han glömt vid det här laget.

Huntingdon Hur gammal är ni?

Helen Ofin fråga. Jag är inte ens tjugo ännu.

Huntingdon Då är jag bara tio år äldre. Är jag för gammal för er?

Helen Inte om man jämför. (*indikerar gamle Boarham*)

Huntingdon Ni skulle passa mig precis. Ni är ungdomlig och glad och kommer av en god familj. Jag tycker om er, och ni är inte dum heller som de flesta andra.

Helen Går ni inte litet för fort fram?

Huntingdon Tvärtom. Jag försöker äntligen stanna.

Helen Om ni redan är trettio, varför har ni inte gift er tidigare?

Huntingdon Jag har inte funnit den rätta.

Helen Har ni sökt henne?

Huntingdon Ja, och jag fann henne genast.

Helen Varför tog ni då inte hand om henne?

Huntingdon Jag har inte hunnit ännu. Ni är för snabb för mig.

Helen Ni är då inte lite fräck, men jag tycker om er direkta ärlighet.

Huntingdon Ni är den mest respektabla unga dam jag kan se här i kväll, medan jag är motsatsen. Jag har levt ett vilt ungarliv i hela mitt liv och hängett mig åt måttlösa utsvävningar. Jag dricker och spelar som ingen annan. Känns ni fortfarande vid mig?

Helen Så länge ni är ärlig.

Huntingdon Det är då min enda positiva egenskap. Så ni avvisar mig inte?

Helen Inte direkt.

Huntingdon Vad sägs om att återuppta dansen?

Helen Ni hade inte kunnat komma med ett bättre förslag.

Annabella Nu släpper han henne aldrig.
Wilmot Allting börjar bra och slutar illa.
Annabella Men hon kanske är just den rätta för honom.
Wilmot Han kommer att fördärva henne i så fall.
Annabella Jag tror inte hon är så lätt att fördärva.
Wilmot Vi får se. Jag tror inte på lyckliga äktenskap.
Annabella Vilket äktenskap som helst med de gamla friare hon har hade blivit olyckligare än med honom.
Wilmot Det tror du. Fördelen med gamla friare är att de dör snart. Arthur kommer inte att dö förrän han har fördärvat alla i sin väg.
Annabella Du målar fan på väggen, farbror.
Wilmot Nej, han är redan där.
Annabella Vi får se. Jag tror det finns hopp för Helen.
Wilmot Men inte för Arthur.
(Balen fortsätter, och Helen är lycklig med Huntingdon.)

Scen 2.

Huntingdon Jag är glad att du inte tackade nej till mig, Helen.
Helen Hur kunde jag? Du kunde aldrig ha accepterat ett nej.
Huntingdon Var motståndet svårt att övervinna hos din moster och morbror?
Helen Moster var svår. Hon har ideligen varnat mig.
Huntingdon Jag vet att jag är oförbätterlig.
Helen Ändå tror jag du kan älska, och det kan rädda dig.
Huntingdon Tror du det?
Helen Jag vet det. Det blev mitt starkaste argument mot moster, och hon resignerade slutligen och överlät frågan till min far.
Huntingdon Har du någon kontakt med din far?
Helen Ingen alls. När mor dog släppte han oss helt och överlät oss på moster och morbror. Min far hade ingenting att säga till om och kunde inte neka mig mitt äktenskap. Har dina vänner bråkat för att du övergett ditt vilda liv?
Huntingdon Om de har! De förlåter mig aldrig! Vilda protester överallt! Det enda de har att komma med är förbannelser och förebråelser! Det finns inte en enda välgångsönskning till mig eller ett enda gott ord om dig. De betraktar dig som min onda genius som för evigt har förslavat mig i dygdens helvetes blytyngsta kedja, som jag aldrig mera ska kunna slita mig ur. Jag har blivit ett hopplöst fall för dem, och allt de kan göra är att dystert ruska på huvudet. Inga glada dagar och strålande nätter mer, och mitt skräckexempel kommer obönhörligen att leda till att andra i vårt sällskap slår in på samma mardrömsväg, och allt är mitt fel, som är den förste som bryter kedjan, i synnerhet som jag var sällskapetets liv och själ och hjärta, som nu skändligen har svikit deras förtroende...
Helen Du kan träffa dem igen när du vill. Jag tänker aldrig stå hindrande i vägen för dig.
Huntingdon Är du säker på det?
Helen Ärligt talat klarar jag mig kanske bra utan dina stackars övergivna vänner och dig, när du är med dem.
Huntingdon Då är du den idealiska hustrun. För mig är det 'allt för kärleken eller världen går förlorad'. Låt dem alla dra åt helvete om de insisterar, där de tvivelsutan hör hemma. Om du visste hur de har förtalat dig skulle du älska mig desto mer för

att jag vågat så mycket för din skull. Roligast är den fjanten Hattersley, som svär på att han ska hämnas och själv kasta bort sig på första bästa gamla nucka som behagar lägga ut sina krokar för honom. Vilka vänner man har!

Helen Ärligt talat tror jag aldrig de har varit särskilt bra för dig.

Huntingdon Men roligt har vi haft, även om det har kostat oss många bistra uppvaknanden dagen efter med huvudvärkar för en livstid... Men nu ska vi fira bröllop och svänga om ordentligt! Vårt bröllop ska bli det roligaste av alla, med obegränsade mängder champagne! *(lyfter henne och virolar runt med henne)*

Helen Sätt ner mig, Arthur! Du gör mig yr!

Huntingdon Det är meningen! Och det är ingenting mot vad som väntar dig! *(sätter ner henne och kysser henne)*

Helen Inte ännu!

Huntingdon Struntprat! *(virolar runt mera med henne och får även henne att skratta)*

Scen 3. Rucklarnästet.

Grimsby Detta är milt sagt en förfärlig katastrof.

Wilmot Du sa det.

Hattersley Nu har Lowborough också fallit.

Wilmot Det tror jag inte på. I ett halvår har han sagt att han ska sluta spela och supa, och ändå har han kommit tillbaka varenda gång.

Hattersley Men nu ska han gifta sig.

Grimsby Det är den där Huntingdons fel. Vad fan skulle han gå och kära ner sig för? Om det är något vi har för mycket av här i världen, så är det kjoltyg!

Hattersley Men vi behöver våra damer.

Grimsby Till vad utom till naturbehov? Nej, det är de som behöver oss, de behöver suga vårt blod och vår styrka ifrån oss därför att de inte har någon egen, de behöver oss till att göra barn för att de inte kan göra det själva, och de behöver oss för våra pengar som de själva inte kan annat än slösa och slarva bort.

Wilmot Här har vi vännen Huntingdon.

Grimsby Arthur, din förrädare, hur kunde du självmant offra din frihet för livstids fängelse?

Huntingdon Ni känner henne inte. Hon är tolerant. Hon kommer att låta mig ha mina vänner och nöjen i fred. Jag kan fortsätta som vanligt. Ni behöver inte bekymra er. Annars hade jag aldrig stött på henne.

Wilmot Även dina älskarinnor?

Huntingdon Det får vi se. Om hon inte tillfredsställer mig får jag ta till nödutgångar.

Hattersley Hon är faktiskt ganska vacker. Jag avundas dig, Arthur. Du fick den bästa och vackraste.

Grimsby Skönheten är den lömskaste av alla fällor, där djävulen själv ligger på lur i myrlejongropen.

Huntingdon Ni tycks alla betrakta mig som hopplöst förlorad.

Grimsby Det är du.

Wilmot Min brorsdotter hade så hoppats på dig.

Huntingdon Lugn, Wilmot. Jag släpper henne inte.

Grimsby Nej, men ser man på vem som dyker upp vid rätta tillfället! Vi tänkte just sätta i gång verksamheten. Vi väntade bara på dig.

Lowborough Det är sista gången.

Hattersley Det säger du alltid.

Grimsby Häll upp ett glas åt honom. Det behöver han. Han ska ju gifta sig.
Hattersley Är det sant?
Grimsby Dess värre.
Huntingdon Vem blev den lyckliga eller olyckliga?
Lowborough När du ratade Annabella blev jag ju tvungen att ta henne.
Huntingdon Det menar du inte!
Lowborough Jo.
Huntingdon Är det sant, Wilmot?
Wilmot Min brorsdotter har tackat ja, och det är hon som försökt övertala vår vän här till att sluta umgås med oss bara för att hämnas på dig.
Huntingdon Hon släpper väl inte mig så lätt. Du låter mig väl fortsätta träffa henne, Sylvester?
Lowborough Vem kan hindra er?
Grimsby Arthurs hustru!
Huntingdon Aldrig i livet!
Grimsby Låt mig fylla på, käre lord Lowborough.
Lowborough Det här är sista gången jag dricker.
Wilmot Det säger du alltid. Jag hade hoppats på din fru själv, Arthur, men du hann före.
Huntingdon Och jag är trettio år yngre. Tror du inte det hade någon viss betydelse?
Wilmot Aldrig i livet!
Grimsby Ju äldre man blir, desto svårare blir kåtheten. Med damer är det tvärtom. Ju äldre de blir, desto mera frånstötande blir de. Hur kan naturen vara så orättvis? Därför behöver gubbar ju äldre de blir desto yngre fruntimmer.
Hattersley Ska vi inte börja spela snart?
Grimsby Rätt så! Dela, Huntingdon!
Lowborough Detta är sista gången jag spelar.
Hattersley Det säger du alltid.
Grimsby Låt honom ha sin sista gång en gång till.
Wilmot Och sen en gång till, så får han lust att komma tillbaka en gång till.
Lowborough (tömmer sitt glas) Jag lovar er, att detta är sista gången!
Grimsby (fyller på hans glas) Vi tror dig.
Lowborough Ni måste ta mig på allvar.
Wilmot Naturligtvis.
Grimsby Hur är hon egentligen i sängen, Arthur? Berätta nu litet.
Huntingdon Bättre än de flesta, i synnerhet för att vara så oerfaren.
Grimsby Du menar inte att hon var jungfru?
Huntingdon Tror du jag hade tagit henne annars? Varför tror du jag lämnade Annabella därhän?
Lowborough Säg inte ett ont ord om min hustru!
Huntingdon Det har jag inte gjort.
Lowborough Det har du visst!
Huntingdon Är det elakt att säga att hon är bra i sängen? Är det inte snarare en komplimang?
Grimsby Sluta nu, gossar. Vi vill inte ha slagsmål här igen. Det har vi haft nog av förut.
Lowborough Han har förolämpat min hustru! Han har haft henne före mig!
Huntingdon Ni är ju inte ens gifta ännu.
Wilmot Lugna er, lord Lowborough. Ni blir gifta.
Lowborough Och sedan är det slut med mina besök här!

Grimsby Vi tror dig.
Huntingdon Fyll på hans glas, Wilmot. Han behöver det. Han ska ju gifta sig.
Grimsby Har du gjort henne på smällen ännu?
Huntingdon Jag tror det. Hon mår illa.
Wilmot Ni hade ju en lång vacker smekmånad i Frankrike och Italien. Det vore konstigt om det inte gav er inspiration.
Huntingdon Och jag kan i varje fall vara säker på att barnet är mitt, om det blir något. Om du får barn, Sylvester, kan du aldrig bli helt säker på den saken, såvida du inte råkar vara impotent, som många lorder är. Men i så fall vet du åtminstone vem som inte är fadern.
Grimsby Sluta nu.
Lowborough (reser sig) Vill du ha duell?
Huntingdon Det blir definitivt sista gången för din del i så fall.
(Wilmot och Grimsby överlägger och fyller på Lowboroughs glas.)
Grimsby Det är bäst du coolar ner dig med en drink, min bästa lord.
Lowborough Det är sista gången! (tömmar glaset och kastar det ursinnigt på *Huntingdon*)
Huntingdon Hallå där! Fel vapen! Håll dig till reglerna!
Lowborough Föredrar du kanon?
Huntingdon Då skulle du bomma ännu värre.
Grimsby Lugna ner er nu, gossar. Det här är ingen sandlåda.
Hattersley Ska vi spela eller inte?
Lowborough Det är ingen idé, för *Huntingdon* vinner ändå, för han bara fuskar.
Wilmot Ska du inte ha en drink till innan du går, käre frände?
Lowborough Aldrig i livet! (går förbannad)
Grimsby En ungarl mindre. Vem blir nästa som faller?
Hattersley Jag är rädd att det blir jag.
Huntingdon Det är inte så farligt som det verkar, *Hattersley*. Äktenskapet förändrar ingenting. Du får en dam till på halsen. Det är allt.
Hattersley Men man blir inte av med henne.
Huntingdon Det beror på.

(De spelar och dricker och röker.)

Scen 4. Köket i Grassdale.

Rachel Om jag får säga min mening, frun, så borde ni aldrig ha gift er med honom, men det är för sent att säga det nu.
Helen Jag visste inte vem jag gifte mig med, eller jag trodde mig veta det och vara säker på min sak, men han har förändrats. Den jag är gift med nu är inte samma man som jag gifte mig med.
Rachel Är det drickandet eller hans vänner som förändrat honom?
Helen Jag vet inte, kanske bådadera, kanske ingendera. Jag gifte mig av kärlek, och mannen jag gifte mig med älskade jag oförbehållsamt och fullständigt, och vi hade en underbar smekmånad. Sedan blev jag havande, och allt förändrades när jag fick mitt barn. Han kunde inte kännas vid barnet, han äcklades av det och ville inte se det. Sedan började han resa bort på allt längre resor. I början tog han mig med till London men skickade hem mig efter några veckor medan han stannade i månader och kom hem uppsvälld och utbränd av tallösa orgier med sina tygellösa vänner, och jag fick aldrig veta några detaljer om detta hans hänsynslöst utsvävande liv. Och resorna blev fler, han kom hem allt tröttare och ibland sjuk, han klagade på allt och

jag fick kurerat honom så att han blev en människa igen, så att han kunde göra nya orgieresor till London. Det har blivit som en ond cirkel.

Rachel Ni borde lämna honom.

Helen Hur kan jag göra det? Han skulle vägra låta mig göra det. Han vill ha mig inspärrad här som hans sköterska och slav och som en slagdyna som han kan gråla med och ösa sitt missnöje på.

Rachel Om ni stannar kvar blir det bara värre.

Helen Men vart skulle jag ta vägen? Min far har dött, och jag kan inte belasta moster med mitt misslyckande.

Rachel Er bror då?

Helen Honom vill jag ännu mindre belasta. Han har inte kommit över sorgen efter vår far. När jag var med honom på begravningen ville han inte låta mig fara därifrån.

Rachel Där har ni åtminstone en tillflyktsort.

Helen Men jag kan inte överge Arthur. Han är ju sjuk av sitt utsvävande liv, sin galla, sitt drickande, som han tror han kan bota med att dricka ännu mera, jag kan inte bara lämna min äkta man i sticket, det vore det nesligaste av allt.

Rachel Jag tror ni blir tvungen förr eller senare.

Helen I så fall väntar jag till senare och så sent som möjligt.

Rachel Jag känner till den sortens libertiner. De bara drar med sig alla andra i fördärvet. De blir alltmera patetiska med tiden samtidigt som de blir mer och mer beroende av vård och tillsyn, medan de bara tar ifrån en ens livskraft och ger ingenting tillbaka. De utvecklas till utsugare och parasiter, och det enda som kan bryta den onda cirkeln är deras äntliga död.

Helen Så får du inte säga, Rachel. Det är min man du talar om.

Rachel Han är som alla andra män. Fast i fördärvet reser de sig aldrig mera men drar bara ner så många andra med sig som möjligt.

Huntingdon (kommer plötsligt in) Vad får vi till middag idag?

Helen Mår du bättre, Arthur, älskade?

Huntingdon Jag börjar återfå aptiten.

Helen Det gläder mig. Det blir Rachels kalkonstuvning till din ära.

Huntingdon Har vi något vin kvar, eller måste vi införskaffa mera?

Helen Det vet du bäst själv.

Huntingdon (kommer in på riktigt, knäfaller för Helen) Förlåt om jag varit besvärlig, Helen. Jag har inte riktigt varit mig själv på sista tiden, men nu mår jag bättre.

Helen Nu känner jag igen dig.

Huntingdon Hur mår vår son? Jag har inte sett honom på hela dagen.

Helen Vill du se honom? Han sover som bäst.

Huntingdon Då kan det vänta. Du får aldrig tvivla på min kärlek, Helen, vad som än händer.

Helen Det har jag aldrig gjort. Jag har bara tvivlat på min egen.

Huntingdon Varför?

Helen Det vet du. När du dricker blir du en annan människa, som om någon sorts reptil hotade ta över din varelse. Och din bortavaro på dina resor gör inte saken bättre. Sedan kommer du hem plufsig, utvakad och oigenkännlig och måste läggas till sängs inför en lång konvalescens, då du bara är grinigheten själv som bara klagar på allting och är otrevlig. Jag är trött på ditt sämre jag, Arthur.

Huntingdon Och jag är rädd att det bara blir sämre. Jag måste till London i morgon igen.

Helen (upprörd) Vad säger du?

Huntingdon Affärer.

Helen Det säger du alltid. Vad för affärer? Spelbord, dryckenskap eller bara vanliga nya fruntimmersaffärer?

Huntingdon Nu är du orättvis.

Helen Jag bara frågar.

Huntingdon En sådan fråga vägrar jag besvara.

Helen Alltså har du hemligheter för mig.

Huntingdon Har jag inte rätt till ett privatliv?

Helen Inte om du bedrar mig med andra.

Huntingdon Din svartsjuka sårar mig.

Helen Jag är inte svartsjuk. Jag vill bara lära känna dig och inte förlora dig.

Huntingdon Har du inte känt mig tillräckligt? Har jag inte älskat dig intill den absoluta fullkomningen genom en lycklig förlossning?

Helen Och för det är jag dig synnerligen tacksam. Men du vill knappast kännas vid vår son.

Huntingdon När han blir äldre kanske han börjar likna en människa. Nu är han ju bara en krälände ohyra som bajsar ner överallt.

Helen (ler) Det är vi som torkar upp efter honom. Du slipper.

Huntingdon Tack och lov.

Helen Men res inte till London.

Huntingdon Jag måste.

Helen Hur länge blir du borta?

Huntingdon Två, kanske tre veckor.

Helen Det betyder två, kanske tre månader.

Huntingdon Jag ska försöka bättra mig.

Helen Försöka duger inte, Arthur. Det måste bli bättre. Annars blir det ohållbart.

Huntingdon Vem fan gifte jag mig med egentligen.

Helen Med mig och ingen annan.

Huntingdon Men du vill kontrollera mitt liv och hindra mig i mina behov av frihet. Så var det inte när vi gifte oss.

Helen Då var du alltid tillsammans med mig.

Huntingdon Ditt första fördömande av en av mina vänner satte upp den första skärmen mellan oss.

Helen För att den vännen skilde dig från din son och mig.

Huntingdon Nog av! Jag reser i morgon! (*går ut och smäller igen dörren efter sig.*)

Helen (gråter) Det blir värre för varje gång.

Rachel (tröstar henne) Jag stannar med frun lika länge som hon stannar med sin man, och när frun slutligen rymmer rymmer jag med henne.

Helen Tack, Rachel. Men vad skall det bli av vår son med en sådan far? Hur kan han växa upp i en sådan omgivning?

Rachel Om det inte går får vi se till att han inte gör det.
(*Helen gråter, och Rachel håller om henne och tröstar henne.*)

Scen 5. En tillställning på Grassdale.

Hargrave Var är alla våra fruar?

Lowborough De är väl ute och hämtar frisk luft. Ärligt talat struntar jag numera i vad min fru tar sig till. Hon gör vad hon vill ändå.

Hargrave Är inte ert äktenskap lyckligt?

Lowborough Så lyckligt som ett äktenskap kan bli, utåt sett. Jag dyrkade henne verkligen och gjorde allt för henne, men jag har tydligen skämt bort henne.

Hargrave Var är hon nu?

Lowborough Hon gick ut med Grimsby. Här är nu din fru. Henne kan du åtminstone lita på.

Millicent Det är så vackert där ute i månskenet, Walter. Här inne är det så kvavt.

Hargrave Tack, vi sitter bra här och är för bekväma för att resa oss,

Lowborough Har du sett min fru?

Millicent Hon är väl där ute nånstans.

Lowborough Huntingdon är inte här heller.

Millicent Jag såg honom ute med Grimsby.

Hargrave Här har vi äntligen vår värdinna, lika vacker och strålande som någonsin och som i strålgans slår ut själva månen.

Helen (kommer in, ljust uppklädd och strålande) Här sitter ändå några av våra gäster kvar. De flesta tycks ha lockats ut av månskenet. Har ni sett min man?

Millicent Jag såg honom senast där ute med Grimsby. Kom nu, Walter. Sitt inte stilla och bli trög och tung. Du måste komma ut.

Hargrave Du formligen tvingar mig. (De går ut tillsammans.)

Helen Er fru tycks också vara ute, mylord.

Lowborough Jag är rädd för det, men hon är nog i gott sällskap.

Helen Med vem då?

Lowborough Jag vet inte så noga. Alltid är det någon.

Helen Skall jag hämta henne åt er?

Lowborough Jag gissar att hon sitter i er vackra trädgårdsberså.

Helen Alldeles ensam?

Lowborough Det är frågan.

Helen Då hämtar jag henne åt er. Ni får inte vara ensam med en så vacker fru.

Lowborough (för sig) Och ni vet inte hur ensam ni är med en så flyktig man. (Helen går ut mot bersån, som blir synlig och visar Huntingdon och Annabella på en trädgårdsbänk tillsammans. Helen gör halt när hon ser dem och håller sig dold.)

Annabella Det här kan inte fortsätta, Arthur. Rachel misstänker oss.

Huntingdon Hon misstänker alla. Hon lever bara för Helen.

Annabella Det borde du göra.

Huntingdon Aldrig i livet. Hon tråkar ut mig och blir bara besvärligare med åren.

Annabella Ni har ett barn tillsammans.

Huntingdon Den där vedervärdige pojken, som bara skriker och bajsar och stör omgivningen? Jag kan inte med hans skrikande.

Annabella Hade du hellre varit honom utan?

Huntingdon Jag hade helst aldrig varit gift. Jag gick in i en vägg och fastnade där. Det har bara medfört bekymmer och besvär och inskränkningar.

Annabella Ändå lever du lika fritt nu som innan.

Huntingdon Utan mina eskapader i London skulle jag inte stå ut med livet. Du borde komma med nån gång.

Annabella Jag följer med min man. Han struntar i vad jag gör. Tack vare honom kan vi ju faktiskt ha ihop det i London.

Huntingdon Men bara periodvis och under ständigt hot om upptäckt.

Annabella Jag har större hållhake på dig än din fru. Jag kände dig långt innan du kände henne, och det var jag som satte dig på henne. Glöm inte det.

Huntingdon Vi kände varandra alltför väl på den tiden. Vi förstod varandra för väl för att gifta oss, då vi båda insåg att den andra inte kunde tämjas.

Annabella Och vi har lyckats behålla vår frihet även som gifta.
Huntingdon Din lord har åtminstone gett dig mycket pengar.
Annabella Medan din fru inte har gett dig något utom sin besvikelse.
Huntingdon Jag älskar henne ännu.
Annabella Gör du? Jag tror vi blir tvungna att rymma snart. Min lord tycker inte det är roligt längre.
Huntingdon Den tiden är inte mogen ännu.
Annabella Vi får nöja oss med hemliga nätter i London så länge.
Grimsbys (kommer in) Jag tror er man söker er, Annabella. Det är bäst att han inte får se er här.
Annabella Tack för varningen. Jag går genast in och lugnar honom.
Huntingdon Gå med henne in, Grimsby, och säg att ni varit på en mänskenspromenad.
Grimsbys Så gärna. (går med Annabella)
Huntingdon (röker) Nu skulle det sitta bra med en ordentlig whiskygrogg och ett gott ligg med Annabella i London. Men vi får väl vänta några veckor.
Helen (står plötsligt inför honom. Han häpnar.) Jag hörde allt.
Huntingdon Har du spionerat?
Helen Hennes man skickade ut mig.
Huntingdon (röker demonstrativt, arrogant) Än sen?
Helen Det är slut mellan oss, Arthur. Jag kan inte ha någon aktning för dig längre, då du inte har någon för mig.
Huntingdon Är vi då inte gifta längre? Kan du stryka ett streck över vårt äktenskap?
Helen Låter du mig ta vårt barn och vad som återstår av min förmögenhet och ge mig av?
Huntingdon Och vart skulle du ta vägen?
Helen Vart som helst.
Huntingdon Aldrig i livet!
Helen Låter du mig få barnet då, utan pengarna?
Huntingdon Aldrig, och inte heller utan barnet får du ge dig iväg. Tror du jag utan vidare skulle låta mig bli utskämd inför hela landet av din snarstuckenhet? Jag trodde du var tolerant.
Helen Jag tänker bara på barnets framtid.
Huntingdon Barnet stannar hos mig.
Helen Du vill ju inte kännas vid din son.
Huntingdon Inte så länge han bajsar i famnen på mig. Förhoppningsvis växer han ifrån det. Då tar jag hand om hans uppfostran.
Helen Med dina vänner och drinkare?
Huntingdon Ditt inflytande skulle vara skadligare.
Helen Du tvingar mig alltså att leva kvar här hatad och föraktad. Men hädanefter är vi man och hustru bara till namnet.
Huntingdon Utmärkt.
Helen Jag är bara ditt barns mor och din hustru – ingenting mer. Du behöver inte hyckla kärlek längre.
Huntingdon Den var sann så länge den varade.
Helen Var den? Hur kunde du gifta dig med mig när du hade ett förhållande med Annabella?
Huntingdon Hon föreslog dig. Jag nappade.
Helen Varför?
Huntingdon Du hade pengar.

Helen Du behövde alltså bara pengar?
Huntingdon Jag hade spelat bort mitt modersarv.
Helen Och det var all din kärlek, kärleken till mina pengar?
Huntingdon Du var snygg och vacker. Jag försökte faktiskt älska dig.
Helen Och du lyckades. Min son är vittne om saken. För hans skull skall jag förlåta dig, om du någonsin visar ånger.
Huntingdon Ånger för vad?
Helen För att du bedragit din familj.
Huntingdon Inte för mitt rucklarliv?
Helen Det, Arthur, vet jag att du aldrig kommer att ångra om det så skulle bli din snara död. På den punkten har jag gett upp för länge sen. (*går*)
Huntingdon Förbannade moraltant! (*fimpar förargad cigarett, tömmer snabbt en drink och går.*)

Akt IV scen 1. Grassdale, Huntingdons vänner.

Wilmot Var dröjer den där Huntingdon? Vad är en fest utan värden?
Hattersley Kallar du det här en fest? Vi kan ju inte ens spela kort ordentligt.
Grimsbys Var tacksamma för det. Huntingdon skulle bara spela av er era pengar igen.
Hargrave Jag har inte på länge sett lord Lowborough här. Skulle han inte komma och spela och dricka för sista gången?
Grimsbys Han tror han har gjort det för sista gången. Han kommer alltid tillbaka för en ny omgång när man minst väntar det.
Hattersley Jag tror han har tröttnat på sin hustru.
Grimsbys Det är väl hon som har tröttnat på honom. Vad säger du, Wilmot?
Wilmot Både hon och Huntingdon har bedragit sina äkta hälfter. De kunde inte hålla sig från varandra.
Hattersley Vad säger fru Huntingdon om det?
Hargrave Hon tycks tiga och lida.
Wilmot Här har vi honom äntligen. Huntingdon, du ligger efter igen! Men vem har du med dig?
Grimsbys Är det inte självaste unge herr Arthur Huntingdon?
Huntingdon (*kommer in med sin son*) Jag tyckte det var dags att han äntligen blir introducerad och initierad i de stora karlarnas sällskap.
Grimsbys Ge honom något att dricka, så han kommer i form och ifrån sin blyghet.
Huntingdon Drick det här, min son. Det gör dig gott.
Arthur Vad är det?
Grimsbys Karamellvatten. Det kallas för punsch.
Arthur (*dricker det*) Det är gott.
Grimsbys Drick mera.
Hargrave Det är bara barnet.
Huntingdon Än sen? Han måste lära sig förr eller senare.
Grimsbys Fyll på hans glas. Snart är han i kapp oss.
Wilmot Han dricker bättre än du, Arthur.
Huntingdon Jag dricker aldrig punsch, bara vin eller starkare saker.
Grimsbys Ska vi se vad han tycker om whisky? Det är ju rent honungsvatten.
Wilmot Prova portvin hellre. Det går lättare ner.
Hargrave Hur är det med din hustru, Arthur?
Huntingdon Jag ser henne knappt numera.

Hattersley Är Annabella bättre?
Huntingdon Hon samarbetar åtminstone.
Hattersley Inte med sin man.
Huntingdon Min fru får gärna ta honom.
Hargrave Du verkar inte särskilt fäst vid din fru längre.
Huntingdon Vill du ha henne? Du får henne gratis.
Hargrave Tack, jag har min egen hustru.
Huntingdon Vill ingen ha henne? Jag bjuder ut henne gratis, den jävla slampan. Hon är helt värdelös för mig.
Grimsky (till pojken) Hör du vad din far kallar din mor? Kan du säga efter honom?
Arthur Den jävla slampan.
(Helen kommer in.)
Helen Vad håller ni på med? Ni försöker väl inte lära honom dricka?
Huntingdon Det är aldrig för tidigt, älskade. Du borde ha lärt dig det för länge sen.
Grimsky Åskmolnet nalkas. Storm är på väg.
Arthur De lär mig bordsskick, mamma.
Helen Deras bordsskick är inget bordsskick. Hur kan ni, mina herrar?
Huntingdon Kom nu inte och förstör det roliga. Han har bara fått litet punsch och portvin i sig. Whiskyn har vi sparat till senare.
Helen Ni har supit honom full! Ni gör honom sjuk!
Huntingdon När han mår illa får han gärna gå till din famn och kräkas.
Grimsky De menar inget ont, mrs Huntingdon. De har bara lite roligt med pojken.
Helen Den värsta ondskan är den som oavsiktligt av ren ansvarslöshet åstadkommer oreparerbar skada. *(avancerar för att ta gossen ifrån dem. Huntingdon lägger krokben för henne. Hon faller.)*
alla utom Hargrave Ha-ha-ha-ha-ha! *(skrattar ihjäl sig)*
Hargrave (reser sig) Nu går det en aning för långt. *(tar pojken och bär honom till Helen, som reser sig)* Jag ber om ursäkt, min fru. De får till och med mig att skämmas.
Helen Tack, Hargrave. Ni har åtminstone en fru fortfarande. *(går ömt omfamnande lille Arthur men kan inte dölja att hon gråter)*
Huntingdon Den skenheliga lipsillen! Hennes offermentalitet är för ömkansvärd. Man vill ju bara sparka på henne.
Hargrave Det gör du.
Huntingdon Inte ännu handgripligt, men det är bara det som fattas.
Grimsky Varför kör du inte ut henne?
Huntingdon Det skulle se för illa ut, och hon har pengar fortfarande.
Hargrave Ursäkta mig, mina herrar, men jag kan inte hålla med fyra starka karlar mot en ensam moder med barn. *(bryter upp)*
Huntingdon Han är svag för henne.
Hattersley Du borde inte ha supit honom full.
Huntingdon Han drack ju själv och det begärligt! Han brås på far sin!
Grimsky Det var inte så farligt. Han blev bara lite lullig.
Huntingdon Vilket öde! Nu ser hon till att han aldrig mer får röra alkohol.
Grimsky Han kommer att törsta ihjäl. Det blir aldrig karl av honom med en sådan mor.
Huntingdon Åja, än så länge är jag hans far. Jag ska nog få fason på honom!
Wilmot Du riskerar att förlora dem bägge två.
Huntingdon Det har jag redan gjort. Jag har bara deras liv kvar att förstöra.
Hattersley Du förstör bara ditt eget.

Huntingdon Det är min ensak. Och jag tar med mig vem jag vill i graven! Låt oss nu äntligen börja spela och dricka på allvar!

Grimsby Fram med whiskyn!

Huntingdon Livets vatten, som botar alla sjukdomar!

Hattersley Vi kan alla behöva en styrketår efter intermezzot.

Huntingdon Precis! (*fyller på deras glas som en god värd. De dricker och skålar och skrålar och spelar och röker.*)

Scen 2. Helens studio. Nu helt i svart försöker hon arbeta men gråter samtidigt.

Helen Det går inte. Min terapi fungerar inte. Man kan inte arbeta med bekymmer. Hur ska vi klara oss härifrån? Min man vänder alla emot mig, och min son är försvarslös.

Huntingdon (*kommer in burdust*) Har du saknat något?

Helen Jag har inte saknat dig.

Huntingdon Ingenting du har förlagt eller sökt efter?

Helen (*osäker*) Nej?

Huntingdon (*tar fram skrivhäftet*) Oroa dig inte. Du får det tillbaka. Mycket intressant läsning. Nu vet jag var jag har dig. Du kommer aldrig härifrån mer.

Helen Har du tagit min dagbok?

Huntingdon Bara lånat den. Äkta par bör ju inte ha några hemligheter för varandra, eller hur? Jag ville bara se vad du egentligen tänkte. Du har åtminstone inte intrigerat ännu.

Helen Det enda jag ber om är att få vara i fred.

Huntingdon Så att du kan hänge dig åt ditt sjukliga självömkande och drömma dig bort i dina egna inre världar med att inbilla dig att du kan vara en konstnär? Det är vägen till storhetsvansinne och sinnessjukdom. Lita på mig. (*kommer fram och bryter sönder hennes penslar*) De här behöver du inte längre. Det är osund verklighetsflykt. (*slår sönder de tavlor av henne han ser*) Inget porträtt av mig? Du målar vad som helst men bara inte mig. Du är en bluff. Du kommer aldrig att förtjäna en penny på dina tavlor. Det är onyttig parasitism. (*har slagit sönder nästan allt*) Allt det här skräpet duger bara till att tända brasor med. Och så skall jag be att få dina nycklar.

Helen Vilka nycklar?

Huntingdon Alla. Inte bara till huset utan även till dina hemliga skåp, skrivschatullet, din byrå och allt som du kan gömma något i. Vi skall inte längre ha några hemligheter för varandra.

Helen (*räcker fram sin nyckelring*) Det här är alla nycklar jag har. Jag har inte brukat låsa in något.

Huntingdon Jag tror dig, för du har aldrig ljugit. Här får du din dagbok tillbaka. Den bekräftar att du i alla fall aldrig varit falsk, fastän du planerat rymma med min son och skämma ut mig inför världen.

Helen Det gör du alldeles tillräckligt själv. Du behöver inte min hjälp till det.

Huntingdon Men hur skulle det ha sett ut om min fru rymde ifrån mig? Vem tror du skulle bli mera vanärad därav, du eller jag? En fru som rymmer från sin man har ingenstans i världen att ta vägen, hon blir stämplad som obehaglig icke önskvärd paria överallt, medan en övergiven man är slätare än en toffelhjalte eller bedragen äkta man med horn. En sådan förnedring kommer jag aldrig att tåla. Hellre dödar jag dig.

Helen Döda mig då, och din son med mig, så är du av med oss utan att vi behöver fly.

Huntingdon Fresta mig inte.

Helen Risken är att du gör det om vi stannar kvar.

Huntingdon Så långsamt som möjligt i så fall, så att ingen märker det..

Helen Du är sjuk.

Huntingdon Nej, Helen, det är du som är överkänslig och galen! (*går ut och smäller igen dörren efter sig efter att ha lämnat rummet i ruiner. Helen segnar ner.*)

Helen (matt) Jag tål inte konflikter.

Rachel (kommer in) Jag hörde allt. Sansa er, frun. Det är dags att ge sig av.

Helen Men vart?

Rachel Jag har i hemlighet kontaktat er bror. Han har öppnat ert gamla hus åt er, då han själv flyttat till ett annat residens.

Helen Frederick? Wildfell Hall? Vårt gamla barndomshem?

Rachel Precis.

Helen Vad gör Arthur nu?

Rachel Det samma som han alltid gör när han kommer från er. Sitter och dricker och svär och är arg på allt och alla.

Helen Stackars man!

Rachel Tyck inte synd om honom. Det är det sista han förtjänar.

Helen Vi måste ge oss av härifrån.

Rachel Jag är glad att frun äntligen inser det.

Helen Men det måste förberedas noga. Inget får gå fel. Det är en svår resa. Jag måste förbereda min son.

Rachel Er bror väntar er med öppna armar.

Helen Tack, Rachel. Du är den enda vän jag har.
(*Rachel hjälper henne upp och leder henne trött stapplande ut.*)

Scen 3. Lawrences sängkammare. Markham inträder.

Markham Jag ber om ursäkt, frände, för mitt bryska intrång, men jag bara måste tala med dig.

Lawrence (ordentligt ombyltad till sängs) Tänker du slå till mig igen?

Markham Aldrig i livet!

Lawrence Jag hoppades aldrig få se dig mera. Har du inte ställt till med tillräckligt mycket trassel?

Markham Just därför måste jag se dig. Jag är skyldig dig en uppsjö av ursäkter.

Lawrence Äntligen. Det var på tiden. Så här har jag legat i två veckor efter att du utan anledning slog mig av hästen. Jag hade kunnat få lunginflammation och dö.

Markham Jag beklagar. Allt berodde på ett missförstånd.

Lawrence Det missförståndet måste ha varit ofantligt.

Markham Det var det, och oförlåtligt. Jag trodde du var Helens älskare eller kopplare. Nu vet jag att du är hennes bror.

Lawrence Hur fick du veta det? Har hon talat om det för dig?

Markham Hon har gett mig sin dagbok att läsa. Nu vet jag allt.

Lawrence (allvarlig, tänker efter) Vad tänker du göra åt saken?

Markham Fria på allvar.

Lawrence Det är det dumaste du kan göra. Du borde ju då veta att hon fortfarande är gift.

Markham Med en omöjlig äkta man som bara förstört livet för henne.

Lawrence Men han lever. Han går aldrig med på skilsmässa.

Markham Då ska jag vänta ut honom.

Lawrence (mildare) Jag är rädd, min vän, att det är det enda vi kan göra. Då kanske det kan glädja dig att han är svårt sjuk.

Markham Jag kan aldrig glädjas åt andras lidanden.

Lawrence Självfallet. Men du vet inte allt. Även han har haft en ridolycka, ramlat av hästen och slagit sig mycket värre än jag, då han gjorde det i full galopp. Han är inte döende men helt satt ur spel tills vidare. Genom sitt usla leverne har han skrämt bort alla vänner och tjänare, så ingen sköter om honom utom en.

Markham Någon släkting?

Lawrence Helen har återvänt till honom.

Markham För gott?

Lawrence Tills vidare. Hon tog sonen med sig för att han åtminstone skulle känna igen honom. Han lär annars just inte känna igen någon.

Markham Spriten?

Lawrence Inte bara. Även opium i övermått.

Markham Det gör mig ont om dem båda.

Lawrence Tack för att du kom, Markham. Jag hade nästan börjat betrakta dig som en broder, när du överraskade mig med ditt vilda överfall i blindaste svartsjuka. Jag är glad att den är botad av sanningen. Nu kan vi kanske bli bröder igen.

Markham Hemskt gärna.

Lawrence Nu kan jag åtminstone tillfriskna, när jag äntligen vet anledningen till ditt ursinne.

Markham Jag är förkrossad av ånger.

Lawrence Det gör inget. Vi har nu gemensamma intressen och tillber samma helgon, som vi bara vill göra livet lättare för. Din hand, broder. (*räcker sin hand, Markham tar emot den.*)

Markham Tillfriskna snart.

Lawrence Så fort jag kan. Lämna mig nu, men kom snart tillbaka.

Markham Jag lovar. (*går*)

Lawrence Stackars gosse! Han är alldeles förstörd av sin kärlek till henne. Men hon kan knappast få någon bättre man. Det återstår att se slutet på den förstas tragedi. Den kanske redan har blivit för mycket för henne. Hm!

Akt V scen 1. Grassdale, Arthurs sängkammare.
Arthur till sängs i ett bedrövligt tillstånd.

Huntingdon Är det du, Alice?

Helen (kommer försiktigt in) Nej, det är jag, Arthur. Det är Helen, din hustru.

Huntingdon (rycker till, skräckslagen) Min hustru! För Guds skull, nämn henne inte! Jag har ingen. Måtte djävulen ta henne, och dig med! Varför gjorde du det?

Helen Gjorde vad då?

Huntingdon Det vet du mycket väl, din plågoande!

Helen Du är sjuk, Arthur. Jag har kommit för att hjälpa dig.

Huntingdon Hjälpa mig att dö, vad? Det fattas bara annat! Det är det enda någon kan hjälpa mig med mera! Varför stack du, Alice? Alla andra har ju lämnat mig i sticket! De tålde inte att jag bara okvädade dem och kastade saker på dem. De kan skylla sig

själva, det patrasket! Vilka vänner man har! Man störtar med hästen, och alla försvinner!

Helen Jag har kommit tillbaka.

Huntingdon Dra för fan i våld, din hemsökerska! Vem sa du att du var?

Helen Helen Huntingdon.

Huntingdon Jag håller visst på att bli vansinnig. Jag kan inte skilja på spöken och levande människor. Ända sedan hon lämnade mig har hon förföljt mig, natt och dag, var jag än har varit. Hon skall hemsöka mig till döds. Lämna mig, vem du än är, så får jag ha mitt delirium i fred åtminstone! Jag står inte ut med det där vita ansiktet och de där genomskådande ögonen. Skicka hit vem som helst, bara inte någon som ser ut på det sättet! Och kör den där gamla sköterskan på porten, hon som daddar mig. Hon blir min död!

Helen I så fall blir det ingen kvar.

Huntingdon Jo, du blir kvar, Alice, och du är i alla fall bättre än ingen. Jag älskade henne faktiskt, men inför mina ögon förvandlades hon till en vampyr fast tvärtom. Hon trodde hon kunde omvända mig och frälsa mig, men jag kunde ju inte bara överge alla mina ljuvliga laster och gräsliga vänner. Då blev hon min Nemesis och tog pojken ifrån mig och rymde. Jag fick aldrig uppfostra honom till en ännu bättre alkoholist än sin far, så han har missat sitt livs chans, och det är hennes fel.

Helen Han är här, om du vill se honom.

Huntingdon Aldrig livet! Det är hennes son!

Helen Och din.

Huntingdon Varför tog hon honom ifrån mig i så fall? Varför gav hon liv åt honom, om det bara var för att beröva mig honom? Varför var hon en så jävla dålig samarbetspartner?

Helen Hon kunde inte dricka som du.

Huntingdon Var det bara det?

Helen Ja, det var bara det. När du var nykter var hon det också, och då var ni lyckliga tillsammans.

Huntingdon Var vi det? Tänk, det minns jag inte.

Helen Hon minns det och glömmer det aldrig.

Huntingdon Tur att någon minns det i så fall. Allt mitt minne har runnit ned i alkoholen. Jag är bara tom och ihålig inuti. Jag har ingenting kvar. Ge mig något att dricka.

Helen Inte så länge du är sjuk.

Huntingdon Det är vad alltid den där gamla skräcktanten säger mig, hon som daddar mig och tror att jag ska bli frisk.

Helen Du ska bli frisk.

Huntingdon Inte om jag får bestämma det själv. Jag har förverkat mitt liv, och det är bara att löpa linan ut. Hjälp mig att dö, kära Alice, så gör du mig en tjänst.

Helen Jag är bara här för att hjälpa dig tillbaka till livet.

Huntingdon Vilket liv? Mitt liv som usling? Mitt liv som horbock? Mitt liv som drinkare och svindlare? Mitt liv som hustyrann? Mitt liv som fyllo? Jag har inget annat liv.

Helen Du hade, och du kan återfå allt.

Huntingdon Aldrig i livet. Vem sa du att du var egentligen?

Helen Vem du vill. Det enda väsentliga är att jag är här för att bistå dig.

Huntingdon Du påminner mig om någon. Har vi inte setts förut?

Helen Jo, vi har setts förut.

Huntingdon Jag har så egendomliga fantasier. Jag blir inte av med dem, och de ger mig ingen ro, och den underligaste och envisaste av dem alla är ditt ansikte och din röst, som om de kom från andra sidan graven. De påminner precis om hennes, men hon är död. Jag dödade henne. Jag tog livet av hennes själ. Ändå kunde jag svära på att hon i den här stunden är alldeles nära mig.

Helen Det är hon.

Huntingdon Det känns på något sätt lugnande, och under tiden bleknar de andra fantomerna bort, medan denna bara blir starkare. Fortsätt, tills den också försvinner. Jag står inte ut med ett vansinne som detta. Det tar ifrån mig det sista liv jag har kvar.

Helen Den kommer aldrig att försvinna, för den är verklig.

Huntingdon Vad är verkligt? Det enda verkliga för mig är hon, men hon försvann först. Kvar är bara du. Säg inte att du är hon.

Helen Det är jag, men jag är inte den du tror. Jag har bara kommit för att ge dig all den hjälp som ingen av alla de andra ville ge dig.

Huntingdon Så du, min värsta plågoande, är den enda som är kvar?

Helen Och den enda som kan ta hand om dig och få dig frisk.

Huntingdon Hur kunde du, efter allt som jag har gjort dig?

Helen Det har jag också undrat ibland. Kanske bara för att jag är kvinna.

Huntingdon Det räcker. Vad har du gjort med min son?

Helen Han är i säkerhet.

Huntingdon Här?

Helen Du får träffa honom när du har lovat överlämna honom helt och hållet åt min vård och beskydd – skriftligt i vittnens närvaro. Före det får du inte se honom.

Huntingdon Jag vill se honom!

Helen Inte nu.

Huntingdon Jag lovar!

Helen Du har aldrig hållit ett tomt löfte.

Huntingdon Ge mig pappret då, så skall jag skriva under, bara jag får se honom innan jag dör.

Helen Du kommer inte att dö, och du får se honom efter undertecknandet.

Huntingdon Jag vill se honom nu! Jag är hans döende far!

Helen (suckar, överlägger med sig själv och går ut, kommer tillbaka med pojken)

Huntingdon Kom till pappa, min son. Är du inte glad åt att se mig? Nej, det är han inte. Han ryggar tillbaka som inför ett monster. Har jag blivit så ful? Är jag så fördärvad? Är jag så vederstygglig, att jag bara kan skrämma dig? Vet du vem jag är? Känner du igen mig?

Arthur Ja.

Huntingdon Vem är jag?

Arthur Pappa.

Huntingdon Säg inte att du är glad åt att se mig.

Arthur Jo.

Huntingdon Jag visste det. Han föraktar sin egen far och känns inte vid honom.

Arthur Nej, far. Men jag har lärt mig vem du är.

Huntingdon Vem är jag?

Arthur Min far, som aldrig blev min far.

Huntingdon Detta är för pinsamt. För bort honom! Jag vill aldrig se honom mer! Du har fördärvat honom! Han är inte min son! Jag visste det! Han har ingen far! Jag är död, ty jag har förverkat min rätt till honom! (brister plötsligt ut i förtvivalad gråt)

Helen (skickar ut pojken, som springer ut, och omfamnar sin man för att trösta honom) Du kan gråta! Då finns det hopp för dig!

Huntingdon Om jag ändå kunde gråta mig till döds! Om allt jag druckit kunde flöda ut ur mig som tårar! Ge mig oceaner av smärtor att dricka, och jag skall gråta ut dem alla över mitt förbannade misslyckade liv!

Helen Ännu kan allting bli bra.

Huntingdon Aldrig! Jag kom fel från början!

Helen Inga fel är så grova att de inte kan rättas till.

Huntingdon Plattityder! Trösta lagom! Säg mig, Alice, vad är det egentligen för fel på mig? Varför är jag så sjuk?

Helen Läkaren säger att du har inre skador efter ditt fall från hästen. Hur stora eller fatala de är kan ingen säga. Men jag tror du kan bli bättre.

Huntingdon Det är du den enda som tror i så fall. Jag vet att jag aldrig kan bli bättre. Jag brinner i helvetet redan. Ge mig något att dricka. Vad som helst, men inte vatten.

Helen Du tål inte alkohol längre. Den har gett dig delirium. Det enda som finns är doktors hälsodryck, citronte med ingefära.

Huntingdon Rena giftet. När allt vad jag behöver för att bli frisk är whisky. Ni driver med mig och utnyttjar min utsatta situation för att förnedra mig.

Helen Vi vill bara få dig frisk.

Huntingdon Som om det var möjligt. Ni ber en dödssjuk patient att leva. Är det inte att använda grymhet som gyckel?

Helen Hela livet är ett grymt gyckelspel.

Huntingdon Där sa du något. Det kan jag skriva under. Nåväl, ge mig det där slaskvattnet, så skall jag dricka av det och låtsas det är medicin med socker i botten. *(Hon räcker, han dricker.)* Är du nöjd nu?

Helen Du ser. Det finns hopp för dig.

Huntingdon Så får jag beröm av doktorn i morgon för att jag tilltalat hans fåfänga med att leva en dag till. Låt mig sova nu, så skall jag försöka att inte drömma om dig.

Helen Att sova är det bästa du kan göra.

Huntingdon Endast den som sover syndar inte, eller hur? Det var länge sen jag kunde sova.

Helen Desto mera är du äntligen värd en god natts sömn.

Huntingdon Vi säger väl det då. Vem sa du att du var? Du är inte Alice.

Helen Nej, Arthur, jag är inte Alice.

Huntingdon Låt det stanna vid det. Jag slocknar och lämnar livet och vålnaderna i fred därhän tills vidare. Hoppas jag slipper vakna mer.

Helen Om man bara sover mår man bättre när man vaknar.

Huntingdon Så förnumstig du är. Du behöver inte vakta mig mer. Jag sover.

(Han somnar och börjar snarka. Hon reser sig, släcker ljusen och går.)

Helen God natt, Arthur. Jag ger mig aldrig förrän du blir frisk igen.

Scen 2.

Hargrave Hur är det med honom?

läkaren Inget hopp. Kroppen har gett upp kampen mot sin innehavares självsvåldiga missbruk av den.

Hargrave Vi trodde han höll på att bli bra igen.

läkaren Det blev han, tack vare sin vårdarinns trogna trägenhet mot honom. Men så snart han kom upp ur sängen och kände sig bättre började han dricka igen. Sedan måste han avsluta flaskan och börja på en ny. Ni vet ju hur det är. Ni har själv deltagit i hans rucklargång.

Hargrave Jag är den enda lyckligt gifta av dem och den enda som tagit avstånd.
läkaren Var inte lord Lowborough lyckligt gift med Annabella Wilmot?
Hargrave Hon bara bedrog honom. Han vill inte se henne mer, och hon utsvävar nu i ett tygellöst liv i London och förslösar alla sina tillgångar.
läkaren Och Grimsby och Wilmot har båda övermannats av gikt och podager, välfärdssjukdomarnas kungar med smärtor och plågor utan tal.
Hargrave Är Helen hos honom nu?
läkaren Hon försöker mata honom med varm mjölk. Det går inte. Han är ett hopplöst fall och gör världen sitt livs bästa välgärning om han bara dör.
Hargrave Jag tror hon kommer.
Helen (kommer in, gråtande, försöker dölja det) Ursäkta mig. Det tar på mina krafter.
läkaren Ni borde bara låta honom dö i fred, frun. Det är allt vad han begär.
Helen Inte så länge han lever.
Hargrave Hur är det med honom?
Helen Han svävar ständigt mellan yrsel och nykterhet. Ibland yrar han vilt och hallucinerar och tror jag är vem som helst utom den jag är, och ibland får han anfall av klarsyn och kommer ihåg allt, känner igen mig och far ut i bannor för att jag vårdar ihjäl honom. Han ger mig skulden för allt, sitt tillstånd, sin sjukdom, sina svek och bedrägerier, allt är mitt fel för att jag lämnade honom.
Hargrave Ni kunde inte annat.
Helen Jag vet, och jag har aldrig ånkrat det, och inte heller att jag kom tillbaka. Vad är er senaste diagnos, doktorn?
läkaren Han verkar inte ha någon lever kvar. Levern är ett aktningsvärt organ, lika outhärligt som hjärtat, men den arbetar i tysthet oupphörligt dag och natt och klagar aldrig och gör aldrig ont. Men när den till slut har fått för mycket, till exempel av sprit eller gifter, så lägger den helt enkelt av och vägrar samarbeta mera. Den skrumpnar ihop av överansträngning och upphör att fungera. Det är vad som håller på att hända med Arthur Huntingdon.
Hargrave Han har förslösat sitt liv på självdestruktiva utsvävningar, som man kunde bränna ett ljus i båda ändar utan att bränna sig i mitten. Vilken chans han har missat, som ändå vann en hustru som er.
Helen Och jag förblir hans hustru tills han dör. Han behöver mig så länge han lever, för han har ingen annan. *(börjar gråta igen, försöker dölja det med att avlägsna sig.)*
Hargrave Går hon in till honom igen?
läkaren Jag tror det är sista gången.
Hargrave En usling kan bara bli en värre usling så länge han är en usling. Han är pantad.
läkaren Milt sagt.

Scen 3. Arthurs sängkammare.

Huntingdon Kommer du hit nu igen, din förbannade slyna? Har du inget bättre att göra än att se mig dö?
Helen Vill du hellre dö ensam?
Huntingdon Jag är aldrig ensam även om jag är ensam. Du är alltid hos mig. Jag slipper dig aldrig. Bara döden kan befria mig från dig och kanske inte ens den.
Helen Är det enda som återstår av vårt äktenskap din makt att plåga mig?

Huntingdon Det fanns aldrig något annat. Det är det äktenskapet är till för, att parterna skall få full frihet att plåga ihjäl varandra. Du har plågat ihjäl mig. Du borde vara nöjd. Du har lyckats.

Helen Allt jag ville var att älska dig, för jag trodde att kärlek var det enda du kände för mig.

Huntingdon Och vad är kärlek? Otukt, slemmig sinnlighet, vältrande i smuts, självförnedring, masturbation, missbruk, horor, könssjukdomar, önskade barn att öka världens överbefolkning med, kort sagt, det är bara att bidra till mänsklighetens självförintelse. Livet är bara en plågsam resa ner i helvetet. Där börjar allt och slutar allt. Jag har varit där i hela mitt liv. Det är mitt enda hem. Inte ens du kunde bjuda på någon omväxling.

Helen Du bara yrar och vet inte vad du talar om.

Huntingdon Tvärtom. Nu ser jag plötsligt allting klart. Plågorna ansätter mig inte mer. Jag känner ingenting mer. Det är ett mirakel. Blir jag frisk, eller dör jag?

Helen (ropar på doktorn) Doktorn!

läkaren (kommer in) Vad är det? Någon förändring?

Helen Han undrar om han håller på att bli frisk eller håller på att dö. Han känner inga plågor mer.

läkaren (känner på honom) Det är slutet. Kallbranden har satt in. Hans inre skador gick upp igen när han tömde en flaska för mycket.

Huntingdon Nå, doktorn, får jag då åtminstone en smärtfri död?

läkaren Det verkar så, även om ni inte förtjänar det.

Huntingdon Ni är åtminstone rakt på sak och jolmar inte till det som hon där. Hon är som en gam som bara väntar på min död. Se på hennes svarta vingar, som hon förbereder på att få svepa in mig i! Sedan blir det bara mörker i all evighet, och förhoppningsvis behöver jag aldrig vakna mer för att se det.

läkaren Med att konsekvent missbruka och misshandla er kropp har ni bara lyckats med att döda er själ, men den kommer att göra desto mera ont efter att ni är död.

Huntingdon Så ni muntrar upp mig, doktorn! Ni är bättre än min hustru, som bara kväver mig med sitt svarta mörker.

läkaren Det är ni som har förkvävt henne. Varför gifte ni er någonsin med en så god kvinna om det bara var för att skada henne?

Huntingdon Det är väl därför man gifter sig, för att få någon med laglig rätt att kunna misshandla.

läkaren Om man inte gifter sig av kärlek för att ära sin hustru och uppfostra sina barn, så borde man kastreras.

Huntingdon Ni är för sent ute, doktorn. Jag borde ha kastrerats innan jag fick mina könssjukdomar.

läkaren Så ni gifte er trots att ni hade könssjukdomar.

Huntingdon Ja. Jag kunde älska ändå. Var det fel?

läkaren (reser sig indignerad) Jag står inte ut med honom. Låt honom för böveln bara dö, och låt djävulen ta honom! (*går ut*)

Helen (omfamnar Arthur) Hur mår du, älskade?

Huntingdon Hur kan du fortfarande kalla mig för det, efter allt vad jag gjort dig?

Helen Jag är din hustru.

Huntingdon Påminn mig inte om det. Jag önskar att jag kunnat lämna dig i fred och fått dö tidigare.

Helen Du är bara trettiosju. Du hade kunnat ha hela livet framför dig fortfarande.

Huntingdon I stället får jag hela helvetet i all evighet. Vilken komfort! (*får ett anfall. Bleknar.*)

Helen Arthur! Stanna kvar!

Huntingdon Djävulen hugger tag i mig. Jag saknar mitt delirium. Det gav mig åtminstone verklighetsflykt. Nu har jag ingenting kvar utom nya plågor.

Helen Det går över, käraste.

Huntingdon Nej, det går inte över. Det går aldrig över. Jag dör för evigt, Alice. Jag är redan död, för jag har ingen själ, som doktorn sade. Det är min enda sjukdom. Jag trodde jag kunde skaffa mig en själ med att dricka mig på lyran hela tiden, men det gav mig bara huvudvärk och spyor. Oroa dig inte, Alice. Jag blir lyckligtvis inte långvarig. Livet är kort och blir bara kortare hela tiden.

Helen Jag är Helen, din hustru, Arthur.

Huntingdon Jag vet. Jag ville bara reta dig. Har du aldrig varit svartsjuk på mig?

Helen När du bedrog mig med Annabella in flagrancia var du inte mera något för mig att bli svartsjuk på.

Huntingdon Och före det? Anade du inte hur mycket jag bedrog dig i London med horor och prostituerade i alla möjliga bordeller?

Helen Ditt liv i London var din ensak. Jag hade ingenting med det att göra.

Huntingdon Du var tolerant. Du lät mig ta kål på mig själv långsamt men säkert och klippte av först när du hade konkreta skäl. Du var en klok kvinna och klokare än någon man.

Helen Jag hade en son att ta hänsyn till. När du aldrig kändes vid honom blev han den man jag fick att leva för.

Huntingdon Du har inte gjort något fel. Du gjorde rätt som lämnade mig. Du skulle ha gjort det tidigare. Då hade jag också dött tidigare.

Helen Tala inte om döden. Livet lurar alltid döden.

Huntingdon Nej, döden lurar alltid livet. Ska vi slå vad? Jag ska vänta på dig i helvetet. Det var du som skickade mig dit.

Helen Arthur! (*brister i gråt och gråter vid hans säng. När hon höjer huvudet igen är han död.*) Arthur! Arthur! (*försöker väcka honom*) Doktorn!

läkaren (kommer in igen, tar pulsen på patienten)(lakoniskt) Stendöd. Det är över. Ni kan återgå till livet nu, Mrs Huntingdon. (*går ut igen, lämnar Helen att ensam gråta otröstligt vid Arthurs sida.*)

Scen 4. Wildfell Hall.

Markham (inträder tveksamt i trädgården) Hur kan jag med? Hur vågar jag se henne i ögonen? Jag har misshandlat hennes bror och trampat på hennes känslor i okunnighet och ovarsamhet till oförlätlig skada och grad, och hon kanske inte vill se mig mera. Det skulle inte förvåna mig. Men ändå kan jag inte slita mig ifrån henne. Gör jag rätt i att än en gång våga komma hit? Jag gör inte fel, om jag bara sätter mig här och försöker njuta av hennes närvaro i dessa blommor, i denna förtrollande trädgård som hon har trollat fram, berusade av den luft som även hon en gång har andats.

(*sätter sig ner, sluter ögonen och försöker drömma*)

lille Arthur (kommer ut ur huset och fram till honom) Herr Markham! Mamma vill tala med er. (*rycker i hans rock*)

Markham (yrvaken) Vad? Vem? Hur? När? (*ser gossen*) Är det du, Arthur. Hur mår din mor?

Arthur Bra, men hon har sorg.
Markham Det tror jag det, efter allt vad hon har gått igenom.
Arthur Men hon vill träffa er.
Markham Nu?
Arthur Ja. (*Han drar i honom, och Markham måste resa sig och följa med till ingången. Just innan de nått fram öppnar Helen dörren.*)
Helen Markham, min bror har berättat att ni har friat till mig.
(*De omfamnas spontant.*)
Markham Är det över nu?
Helen Nej, det är nu det börjar. Men ta det försiktigt, Markham. Först nu är jag en riktig änka, och jag måste låta sorgen värka ut långsamt men säkert.
Markham Jag kan vänta hela livet, om du vill.
Helen Medan min man ville ha allting genast. Låt det bli en lång och lugn förlovning. Och glöm aldrig, Markham, att det var min son som förenade oss.
Markham Barnet har alltid rätt.
Helen Ska vi låta honom bestämma?
Markham Jag litar på hans instinkt.
Helen Och han har godkänt dig. Var välkommen.
(*lille Arthur drar in dem båda i huset*)

Slut.

9.9.2013, Dharamsala

Efterskrift :

Anne Brontë (1820-49)

Den brontëiska världen av romantiska drömmar, förvecklingar och lidanden har aldrig upphört att fascinera världens ständigt stigande intresse för vad som egentligen odlades i den gamla charmlösa och ödsliga ensamma prästgården i Haworth vid norra Englands vildaste hedar. Charlotte var äldst och något av en ledare för sina systrar som den mest dynamiska av dem. Emily var den mest särpräglade och romantiska, medan Anne, den yngsta, var den mest blyga och anspråkslösa men samtidigt den mest initierat realistiska genom att hon tveklöst var den mest psykologiska av dem och därför kanske den intressantaste. Alla tre var eniga om att den mest begåvade av dem var brodern Branwell, som tyvärr aldrig disciplinerade sig för litteraturen. Som ensam pojke i en överbegåvad familj blev han tämligen bortskämd av sina mer eller mindre dyrkande systrar och förföll till alla den tidens laster: hasardspel, alkohol och opium. Systrarna såg med fasa hur han långsamt men obönhörligt förstörde sig själv och kunde ingenting göra, utom en enda sak: skapa ett oförgängligt och kärleksfullt monument över hans personlighet genom sina unika och i sitt slag oöverträffbara romaner.

Det är nästan med övertydlighet man spårar honom i alla de tre mästerverken "Jane Eyre", "Svindlande höjder" och "Främlingen på Wildfell Hall". Det är den demoniska maskulina överlägsenheten med bottenlöst djup och mörka baksidor som färgar alla de tre manliga huvudpersonerna i dessa romaner som dominerar dem. Rochesters mörka hemlighet i "Jane Eyre" inte ens antyds till en början tills dess naturbehov och oavvislighet så småningom börjar uppträda i alltmer gåtfulla och skrämmande former, tills plötsligt hela den ofattbara tragedin i Rochesters fall avslöjas som en chockerande ridåöppning för en förkrossande fasansfull avgrund. Det är inte hans fel, han är inte självdestruktiv utan bara offer för olycklig påverkan, och hela romanen är som en ursäkt, förklaring och försvarsdikt för hans med all rätt gränslöst bittra personlighet.

Heathcliff i "Svindlande höjder" är ett parallellfall, han är en utböling från början som inte passar in någonstans och som man därför menar att bör behandlas hur som helst och uppfostras därigenom av oupphörliga förödmjukelser, förtryck, sadism och orättvisa till den han blir, ett hopplöst monster av grämelse. Han försvaras aldrig utom av Cathy, som älskar honom och dör, men författarinnan tar honom aldrig i försvar. Hon bara skildrar honom i nästan hänsynslöst konsekvent saklighet och med nästan stoisk självbehärskning inför detta ödes dock svindlande romantik.

Anne Brontë går ett steg längre. Liksom Emily låter hon en man berätta historien, en ung, impulsiv men ärligt älskande man, som blir kär i den gåtfulla änkan på Wildfell Hall. Helen Graham är ett av den viktorsianska litteraturens mest fascinerande och tilldragande kvinnoporträtt. Man förstår att Markham blir oåterkalleligen kär i henne för livet, vilket hon trots sitt konsekventa avvisande dock förstår och därför vågar inviga honom i sitt öde. Det visar sig att hennes man fortfarande lever som knappast leder ett mänskligt liv.

Hon charmeras av honom och mer eller mindre kollras till äktenskap mot sin mosters bättre vetande, och först så småningom tar hans dåliga egenskaper över hans

personlighet och gör honom hopplöst självdestruktiv. Hon gör allt för honom och uppoffrar sig helt för sin idealiska uppfattning om honom trots allt, tills han bedrar henne. Då ersätts hennes idealism av sträng realism. Annes iakttagelser och inlevelse i denne alkoholist och självförbrännarens gradvisa undergång steg för steg är något av det mest svårhanterliga romantema som en författare kan ge sig in på, men Anne har sett och upplevt allting själv med alltför egna ögon. Det är en verklighetens mardröm som hon följer med intill slutet, och när det slutligen inte är mycket kvar av honom och hon för länge sedan lämnat honom med sin son väljer hon ändå att ställa upp för honom och försöka få honom frisk medan det ännu finns något hopp kvar. Men han är och förblir oförfädd, och när han återvunnit hälsan genom henne utnyttjar han den bara till ett katastrofalt återfall.

Hennes roman är den längsta av de tre systrarnas och ytligt sett den mest avskräckande men samtidigt även den djupaste, finaste, mest konsekventa och intressantaste och sannaste skildringen av deras älskade broder. När de skrivit sina romaner som ett vittnesbörd om honom på gott och ont men desto mera kärleksfullt, är det som om de själva ansett sig fullbordat sitt livs främsta plikt och inte funnit något mera att leva för. Alla var märkta av lungtuberkulos, som också blev Branwells faktiska dödsorsak, och både Emily och Anne dukade under för den innan de kommit över 30 blott några år efter att de fullbordat sina romaner och året efter att de blivit tryckta. Charlotte tycktes klara sig men begick misstaget att gifta sig, hennes far fördömde steget och vägrade närvara vid hennes bröllop, då han ansåg att ett äktenskap skulle förstöra hennes bräckliga hälsa, vilket det gjorde, då hon dog i barnsäng endast 39 år gammal.

(ur Fritänkaren, nr 217)

P.S. Både "Jane Eyre" och "Svindlande höjder" har dramatiserats tidigare under titlarna "Rochester" och "Stormiga höjder".